

Голас Рацзімы

№ 29 (1240) ЛІПЕНЬ 1972 г. Выхадне Беларускага Таварыства па Культурных сувязях з суаячыннікамі за рубяжом ГОД Выхадня 17-ты ЦАНА 2 кап.

КУПАЛАВА СВЯТА

Падрыхтоўка да 90-годдзя з дня нараджэння народнага паэта Беларусі Янкі Купалы распачалася за многа месяцаў да юбілею. На старонках рэспубліканскіх газет і часопісаў друкаваліся ўспаміны тых, хто сустракаўся з паэтам, матэрыялы, звязаныя з даследаваннем літаратурнай спадчыны Купалы. Шмат перадач прысвяцілі песняру радыё і тэлебачанне. Беларускія выдавецтвы адзначылі купалаўскі юбілейны год выпускам твораў паэта, кніг аб яго жыцці і творчасці. У гарадах і вёсках, на прадпрыемствах і ў школах, у бібліятэках і клубах адбыліся літаратурныя вечары. На сценах прафесійных і самадзейных тэатраў ішлі спектаклі па п'есах Купалы. Купалаўская тэма натхняла мастакоў і кампазітараў.

І яно прыйшло, Купалава свята, прыйшло на зямлю Беларусі з водарам квітнеючых ліп, з жытнёвымі каласамі, з ліпенскай шчодрасцю лета. У такую ж пару гарачага сонца і грывотных дажджоў 90 год назад нарадзіўся той, каму лёс накановаў стаць першым вялікім беларускім паэтам. «Пану сахі і касы» ён аддаў свой талент. Пясняр народнага гора прыйшоў у літаратуру пад імем Янкі Купалы, якое прагучала як клятва знайсці долю мужыку-беларусу.

Здзейснілася спрадвечная мара народа, расцвіла папараць — кветка шчасця, але не ў купальскую ноч, а ў кастрычніцкія дні 1917 года. Гэта прызнанне самога паэта, які ў водбліску рэвалюцыйнага зарыва бачыў світанак заўтрашняга дня свайго краю.

Паэт жыў тым, чым жыў яго народ. У савецкі час яго творчасць напоўнілася сонечным, жыццесцвярджалым зместам. Ён склаў песні-гімны вольнаму чалавеку на вольнай зямлі. А калі на гэту зямлю ступіў бот фашыскага заваёўніка, гнеўны радкі Купалавых вершаў сталі трапнымі партызанскімі кулямі.

Я адплаціў народу,

Чым моц мая магла:

Зваў з путаў на свабоду,

Зваў з цемры да святла!

Гэтыя шчырыя словы паэта прагучалі 7 ліпеня ў час адкрыцця помніка вялікаму сыну Беларусі ў яе сталіцы Мінску. У той жа дзень адбыўся ўрачысты сход, прысвечаны 90-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы. А назаўтра цэнтрам Купалава свята стала Вязынка.

Ніколі гэты ціхі куток беларускай зямлі не бачыў столькі людзей. Яны ішлі з усіх шляхоў і сцяжынак, не зважаючы на шэрыя хмары, якія абкладалі неба. Кожны гудок электрычкі абвясчаў аб новай людской хвалі то з боку Мінска, то з боку Маладзечна. Широкая вясковае вуліца ператварылася ў часовую стаянку аўтамашын з нумарамі ўсіх абласцей рэспублікі.

«...Бацькі мае пасяліліся ў Вязынцы ў хату, дзе цяпер музей, дзе колісь жылі Луцэвічы, — успамінаў Сідар Міхайлоўскі. — Хата тады была на адну сям'ю. Заходзілі з двара спачатку ў сенцы, з сенцаў у хату. Падлога была глінабітная, столь з тоўстымі папярэчнымі бэлькамі. Слалася столь «гармонікам», у накрывку. Страха была з драккі. Ад рэчкі сцяна была глухая. У сцяне ад вёскі былі два акны і два акны ў двор...»

Да гэтай простае сялянскай хаты прыйшлі тысячы людзей, каб пакланіцца нізкаму парогу, які пераступаў Купала, каб убачыць лясісты ўзгоркі і нітку рачулікі, з якіх пачалася для яго родная зямля.

Нельга зразумець паэта, сказаў Максім Танк, адкрываючы афіцыйную частку свята паэзіі, не пабываўшы на яго радзіме, сваімі вачыма не ўбачыўшы краявіды, якія натхнялі яго. Той, хто пабывае ў Вязынцы, зразумее, адкуль бярэ пачатак меладычнасць верша Купалы, важкасць яго думкі.

Янка Купала — пясняр Беларусі. Але аддаўшы сэрца роднай старонцы, ён заставаўся сапраўдным інтэрнацыяналістам. Паэт перакладаў на беларускую мову Пушкіна і Нярасава, Крылова і Шаўчэнку, Міцкевіча і Канапніцкую. Шмат вершаў прысвяціў ён дружбе народаў. Вось чаму такім разнамоўным было свята паэзіі ў Вязынцы.

Народнага паэта БССР Петруся Броўку змяніў масквіч Міхаіл Луконін, Пімена Панчанку — ленынградзец Алех Шасцінскі, казахскага паэта Абраша Камішава — азербайджанец Фікрэт Садых, гасця з Украіны Міколу Нагнібеду — літоўскі паэт Эўгеніюс Матузьявічус, таджыка Убайда Раджаба — армянская паэтэса Сільва Капуціян. Рускі, украінец, эстонец, узбек, чуваш... Яны чыталі на сваёй мове вершы Купалы, радкі, прысвечаныя беларускаму паэту, непарушнай дружбе паміж народамі.

А потым, над прыціхлым наваколлем загучаў спакойны, крыху глухаваты голас Купалы:

Трэба нам песень шчырых

і чулых,

што праўду дзён нашых

да полюсаў неслі б...

Вершам паэта ў яго выкананні пачаўся на зялёнай эстрадае вялікі канцэрт, у якім прынялі ўдзел лепшыя прафесійныя і самадзейныя музыканты, спявакі, чытальнікі і танцоры рэспублікі.

На берэзе сажалкі зайгралі цымбалы, зазвінеў бубен, і закружыліся пары ў беларускай польцы. Тым часам аматары сувеніраў набывалі ў кіёсках юбілейныя значкі, медалі, альбомы, паштоўкі. Вялікай папулярнасцю ў гасцей Вязынкі карысталіся кнігі Янкі Купалы і іншых беларускіх пісьменнікаў.

Свята працягвалася да позняга вечара. І да позняга вечара ішлі і ішлі людзі ў хату Купалы. Патануў у жытых кветках п'едэстал помніка паэту, на бронзавых вуснах якога нібы застылі словы: «Я ў долю народа свайго ўглядаюся...» Тую долю, аб якой марыў Купала, дзеля якой працаваў, знайшоў беларускі народ.

ЗДАЕЦА, ПАРЫУ ВЕТРУ АДРАЗУ Ж ПАДХАПІУ КРЫСО ПАЛІТО, ШТО НАКІНУТА НА ПЛЕЧЫ ПАЭТА, ЯКІ У ЗАДУМЕННАСЦІ ВЫЙШАУ НА УЗГОРАК ДА НЕВЯЛІЧКАЙ КРЫНІЦЫ. ПАГЛЫБЛЕННЫ У СВАЕ ДУМКІ, КУПАЛА ЯШЧЭ НЕ ЗАУВАЖЫУ, ШТО НАД КРЫНІЧКАЙ СХІЛІЛА СВАЮ ЦУДОУНУЮ ГАЛАВУ ЧАРОУНАЯ ПАПАРАЦЬ-КВЕТКА, ТАЯ САМАЯ, ЗНАЙШОУШЫ ЯКУЮ ЧЛАВЕК НАБЫВАЕ ШЧАСЦЕ. УСЁ СВАЁ ЖЫЦЦЕ КУПАЛА ІШОУ ДА ГЭТАЙ КВЕТКІ ШЧАСЦЯ І КЛІКАУ ЗА САБОЙ СВОЙ НАРОД.

Фота Э. ТРЫГУБОВІЧА.

АСВЕТА — КЛОПАТ ДЗЯРЖАЎНЫ

У чэрвені гэтага года Вярхоўны Савет БССР апублікаваў Пастанову «Аб поўным пераходзе да ўсеагульнай сярэдняй адукацыі моладзі Беларускай ССР». Нядаўна газета змясціла каментарый, у якім тлумачыліся асноўныя палажэнні Пастановы. Сёння мы друкуем артыкул міністра асветы БССР Міхаіла МІНКЕВІЧА, дзе ён больш падрабязна расказвае аб тым, як у рэспубліцы мяркуюцца ажыццявіць пераход да ўсеагульнай сярэдняй адукацыі.

У наш час — перыяд бурнага навукова-тэхнічнага прагрэсу — адукацыя ўсё больш набывае прадукцыйны характар, другімі словамі, ператвараецца ў магутны фактар, які ў вялікай ступені вызначае эканамічны патэнцыял краіны. Ёсць цэлыя галіны народнай гаспадаркі, якія патрабуюць высокага агульнаадукацыйнага і тэхнічнага ўзроўню занятых у іх людзей. Ужо цяпер для набывання 290 рабочых спецыяльнасцей трэба абавязкова мець сярэдняю адукацыю. Колькасць такіх прафесій пазначваецца літаральна з кожным годам. Калі ў 1965 годзе толькі 30—40 працэнтам прамсловых рабочых неабходна было мець высокі агульнаадукацыйны ўзровень, то ў 1970 годзе сярэдняя адукацыя стала патрэбнай для палавіны ўсіх занятых у прамысловасці рабочых.

Вучоныя прадказваюць, што на працягу бліжэйшых 10—15 год звычайнай нормай пры паўненні рабочага класа стануць маладыя людзі з агульнай сярэдняй адукацыяй і добра прафесійнай падрыхтоўкай. Менавіта таму XXIV з'езд КПСС сярэдніх важных задач нашага развіцця назваў «далейшае ўдасканаленне сістэмы адукацыі ў адпаведнасці з патрабаваннямі развіцця эканомікі, навукі і культуры, навукова-тэхнічнай рэвалюцыі».

Шлях да вырашэння пастаўленай задачы — завяршэнне поўнага пераходу да ўсеагульнай сярэдняй адукацыі моладзі. Пастанова, прынятая Саветам Міністраў БССР, зрабіла гэтую справу законам для кожнага юнака ці дзяўчыны нашай рэспублікі.

Праблема поўнага завяршэння пераходу да ўсеагульнай сярэдняй адукацыі вялікая і складаная. Прычым адной агульнаадукацыйнай школе яна не пад сілу. Таму ў Пастанове дэкладна вызначаны некалькі напрамкаў, на якіх павінны быць сканцэнтраваны намаганні ўсіх работнікаў асветы.

Большасць маладых людзей, як і раней, будуць набываць сярэдняю адукацыю ў агульнаадукацыйных працоўных політэхнічных дзённых і вчэрніх школах. Тыз, хто набадае адначасова з агульнай адукацыяй і спецыяльную сярэдняю адукацыю, пасля васьмі класаў будуць працягваць вучобу ў тэхнікумах. І нарэшце трэці варыянт — моладзь стане атрымліваць сярэдняю адукацыю ў сярэдніх спецыяльна-тэхнічных вучылішчах.

Усе гэтыя формы навучання існавалі і раней, але ў сувязі з пераходам да абавязковай сярэдняй адукацыі яны павінны ўдасканаліцца, каб адпавядаць новым высокім патрабаванням.

У сярэдніх агульнаадукацыйных школах дзёснай класаў будучы заканчваць 78,7 працэнта моладзі. Для гэтага ў дзевяціці пяцігодцы плануецца ўзвесці 436 школьных будынкаў за кошт дзяржаўных капітальных укладанняў і 148 — за кошт калгасаў і прадпрыемстваў.

Узяты курс на ўдасканаленне існуючай сеткі школ і перш за ўсё — сельскай. У вёсках паступова ліквідуюцца дробныя пачатковыя і сярэднія школы і будуюцца буйныя школы гарадскога тыпу. Так, за некалькі апошніх год у вёсках былі адкрыты 379 сярэдніх школ.

Новыя школы забяспечваюцца самымі сучаснымі навукальным абсталяваннем, сістэма выкладання ў іх — кабінетная, калі кожны прадмет чытаецца

ў спецыяльным памяшканні з спецыяльнымі дапаможнікамі, нагляднымі прыборамі. Наогул, матэрыяльна-тэхнічная база сярэдніх школ значна палепшаецца. Для сельскіх вучняў, якія будуць прыязджаць на заняткі з аддаленых вёсак, выдзяляецца бясплатны транспарт, будуецца інтэрнаты. Да канца пяцігодкі 65 тысяч вучняў знойдуць у іх на час заняткаў свой другі дом.

У школах новага тыпу хлопчыкі і дзяўчынкі, акрамя ведаў па матэматыцы, фізіцы, хіміі і іншых прадметах, будуць атрымліваць рабочыя спецыяльнасці і набываць працоўныя навыкі. Гэта абавязва важна для маладых людзей, якія робяць першыя самастойныя крокі ў жыццё.

У сярэдніх спецыяльных навучальных установах прынцыповых змен не адбудзецца. Ад выкладчыкаў тэхнікумаў патрабуецца і надалей павышаць узровень прафесійнай і агульнаадукацыйнай падрыхтоўкі навучэнцаў, колькасць якіх да 1975 года складзе 10,6 працэнта ад усіх выпускнікоў васьмёх класаў.

Затое карэным чынам зменіцца сетка прафесіянальна-тэхнічных вучылішчаў рэспублікі. Яны павінны рыхтаваць маладых рабочых з шырокім тэхнічным кругаглядам і трывалымі агульнаадукацыйнымі ведамі. У бягучага пяцігоддзі гэтыя навучальныя ўстановы будуць развівацца асабліва хутка. Сёння ў нас яшчэ не так многа прафесіянальна-тэхнічных вучылішчаў, якія адначасова даюць сярэдняю адукацыю. Паступова іх удзельная вага павялічыцца, і ў канцы 1975—1976 вучальнага года з іх выйдучы 16,4 тысячы кваліфікаваных, усебакова развітых рабочых.

Пераход да абавязковай сярэдняй адукацыі — агульнадзяржаўны клопат. У ім неаддзяльна або ўскосна прымуць удзел многія міністэрствы і дзяржаўныя ўстановы. Тысячы людзей стануць працаваць, каб хутчэй ажыццявіць гэтую важную задачу будучага нашай краіны.

Але галоўнай дзеючай асобай у навучанні, безумоўна, з'яўляецца настаўнік — чалавек пачэснай працы, які нібыта двойчы пражывае жыццё: адно ўласнае, а другое, увабранае ў вучнях. Сёння ў беларускіх школах працуюць 130 тысяч настаўнікаў і выхаватэляў. 92 працэнта з іх маюць спецыяльную педагагічную адукацыю, прычым 67 — вышэйшую. Педагагічныя навучальныя ўстановы і ўніверсітэты рэспублікі штогод даюць школам і дашкольным дзіцячым установам каля 8 тысяч кваліфікаваных педагогаў. Намечаны цэлы шэраг мерапрыемстваў па далейшаму палепшэнню іх падрыхтоўкі і перападрыхтоўкі. Партыя і ўрад клапацяцца і аб матэрыяльным дабрабыце настаўнікаў. У дзевяціці пяцігодцы значна павысіцца іх заробатная плата.

Усеагульная сярэдняя адукацыя адкрывае новы раздзел у гісторыі культуры і развіцця прадукцыйных сіл рэспублікі. З пераходам да яе павысіцца культурная і грамадская актыўнасць народа, узрасце яго духоўныя запатрабаванні. Будзе зроблены новы буйны крок у ліквідацыі адрозненняў паміж горадам і вёскай, паміж разумовай і фізічнай працай, павысіцца вядучая роля рабочага класа ва ўсіх сферах жыцця нашага грамадства.

БЕЛАРУСЬ НА МІЖНАРОДНАЙ АГЛЯД НАВІН АРЭНЕ

БССР з'яўляецца членам многіх міжнародных арганізацый, у тым ліку і Міжнароднага агенцтва па выкарыстанню атамнай энергіі (МАГАТЭ). Днямі ў Мінск прыехалі генеральны дырэктар агенцтва прафесар Сігвард Эклунд. Ён прыбыў у Беларусь, каб азнаёміцца з напрамкамі дзейнасці Інстытута ядзернай энергетыкі Акадэміі навук БССР, які ўзнік сем год назад на базе даследчага ядзернага рэактара. Сігвард Эклунд атледзеў рад устаноў і інстытутаў, наведаў лабараторыю фізічных рэактараў. Яму была

прадэманстравана ўніверсальная гама-ўстаноўка, якая дае магчымасць правядзення буйнамаштабных эксперыментаў. Дырэктар інстытута акадэмік АН БССР А. Красін пазнаёміў генеральнага дырэктара з ходам выканання кантракта, заключанага МАГАТЭ з інстытутам. Прафесар С. Эклунд меў гутарку з прэзідэнтам Акадэміі навук БССР акадэмікам М. Барысевічам.

«Няхай ніколі не паўторыцца трагедыя Хатыні, Лідзіцэ, Арадура, Хірасімы і Сангліся — пад такім дзікім адкрытым міжнародна сустрэча барацьбітоў за мір у сталіцы Беларусі. Людзі зямлі заклапочаны тым, каб дым вайны не закрыў сонца, што свеціць іх дзецям, каб мір трывала ўсталяваўся на нашай планеце. Дзеля гэтага і сабраліся ў Мінску пасланцы грамадскай Чэхаславакіі, Польшчы, ГДР, ФРГ, Югаславіі,

Японіі, Італіі, Швецыі і іншых краін, а таксама прадстаўнікі Саюза савецкіх таварыстваў дружбы, Савецкага камітэта абароны міру, ветэраны вайны.

Каб жыць у міры і згодзе, людзі павінны добра ведаць адзін аднаго, а яшчэ лепш, калі сяброўства пачынаецца з дзяцінства. На мінулым тыдні ў Германскую Дэмакратычную Рэспубліку адправіўся піянерскі поезд «Дружба». 300 дзяцей з Беларусі і Прыбалтыкі пазнаёмяцца за час праездкі з жыццём і вучобай юных тэлеманаўцаў, зробіць цікавыя экскурсіі па краіне, даведваюцца аб поспехах працоўных ГДР. У гэтыя ж дні беларуская сталіца гасцінна прымае нямецкіх школьнікаў, што прыехалі ў нашу рэспубліку. Яны, як і беларускія дзеці, дадуць мець магчымасць даведацца шмат цікавага пра краіну, дзе жыць іх сябры.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

АСІЛКІ АЎТАМАБІЛЬНЫХ ТРАС

Закончыліся заводскія выпрабаванні бартавога аўтамабіля МАЗ-53352. Ён створаны на базе шырока вядомага МАЗа-500А і прызначаны для паравозкі народнагаспадарчых грузаў на вялікіх адлегласці. Новая машына забяспечана рухавіком магутнасцю 270 конскіх сіл, які дазваляе з грузам 8,5 тоны развіваць хуткасць да 85 кіламетраў у гадзіну. Павялічаны габарыты кузава, палепшана абсталяванне кабінны. На базе машыны можна камплектаваць аўтапаязды з грузавым аўтамабілем да 23 т.

Цяпер навінка мінскіх аўтамабілебудавнікоў рыхтуецца да дзяржаўных выпрабаванняў. На прадпрыемстве таксама заканчваецца падрыхтоўка да выпуску бартавога аўтамабіля МАЗ-516. Пасляхова праходзіць дзяржаўныя выпрабаванні цягач МАЗ-5431, прызначаны для работ з рознымі паўпрыгэнамі ў лясной прамысловасці. У бліжэйшыя гады на дарогі краіны выйдучы мінскія аўтамабілі з дзюма вядучымі вяселі, аўтапаязды, здольныя везці да 30 тон грузаў.

360 гектараў занята пад бульбай у калгасе «Чырвоная зорка» Магілёўскага раёна. Цяпер механізатары спецыялізаваных звенаў праводзяць яе паўторнае акачванне. НА ЗДЫМКУ: акачванне бульбы ў брыгадзе «Дашкаўка».

Фота І. МІКАЛАЕВА.

МАЛАДЫЯ СПЕЦЫЯЛІСТЫ

У старэйшай навучальнай установе Віцебска — ветэрынарным інстытуце імя Кастрычніцкай рэвалюцыі адбыўся 45-ы вы-

У магілёўскай гарадской бібліятэцы імя Янкі Купалы ў гэтыя дні асабліва мнагалюдна. Чытачы з цікавасцю знаёмяцца з кніжнымі выстаўкамі і альбомамі, дзе сабраны творы народнага паэта Беларусі. НА ЗДЫМКУ: у чытальнай зале магілёўскай бібліятэкі імя Янкі Купалы.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

ПАМЯЦІ ПАЭТА-АКАДЭМІКА

Прадстаўнікі грамадскасці Мінска сабраліся 11 ліпеня ля дома № 36 па вуліцы Карла Маркса. Тут адбылося ўрачыстае адкрыццё мемарыяльнай дошкі, прысвечанай памяці вядомага беларускага паэта, таленавітага вучонага, акадэміка АН БССР П. Глебкі. У гэтым доме паэт доўгія гады жыў і працаваў.

Цёплыя словы ўдзячнасці паэту-вучонаму выказалі народны пісьменнік БССР, віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук БССР К. Атраховіч (Кандрат Крапіва), народны паэт Беларусі П. Броўка, першы намеснік старшыні праўлення Саюза пісьменнікаў БССР І. Шамякін, член-карэспандэнт АН БССР В. Бандарчык, доктар філалагічных навук, прафесар Ю. Пшыркоў, член-карэспандэнт АН БССР М. Суднік.

ЮБІЛЕЙНЫЯ ВЫДАННІ

Буклет «Музей Янкі Купалы» выпусціла да 90-годдзя з дня нараджэння паэта выдавецтва «Полымя». У ім змешчаны партрэты Янкі Купалы і яго жонкі Уладзіславы Францаўны Луцэвіч, віды залаў музея, рэпрадукцыі з карцін, на якіх паэт адлюстраваны разам са Змітраком Бядулем і Якубам Коласам.

Да 90-годдзя з дня нараджэння паэта мінскія падграфісты выпусцілі шэсць кніг. У свет выйшаў першы том твораў Янкі Купалы юбілейнага сямітомнага выдання, асобная кніга яго пэзм, суверэнная кніга-малютка творцаў паэта.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

КВЕТКА ШЧАСЦЯ НАД СВІСЛАЧЧУ

Канстанцыя БУЙЛО

У ВЯЗЫНЦЫ

У хатцы маленькай радзіўся паэт,
Дзе чадна дыміла лучына.
Раз першы адгэтуль ён глянуў на свет
Праз вокны вось гэтай хаціны.
Яна ж саламяную стрэху сваю
Схіляла, старэнькая, долу,
Не чула, не ведала—долю чыю
Гадуе пад спеў невясёлы.
А ён падростаў, беларускі хлапчук,
З працулай, гарачай душою,
І ўсё, што пабачыў, усё, што пачуў,
У сэрца ўбіраў маладою.
Народныя песні будзілі душу,
Тужлівыя, быццам шум бору...
І сталі знаёмы з дзяцінства яму
Людская нядоля і гора.
Ён клікаў к змаганню гаротны народ,
К змаганню за шчасце, за долю,
Ён клікаў разбіць векавечны прыгнёт
І ёрмы ганебнай няволі.
Кастрычнік прыйшоў...
Акрыліла душу
Жыццё сваёй праўдаю новай.
І нёс ён, як сонца, народу свайму
Вялікае Леніна слова.
З народам Купала быў зліты ўсцяж —
У бітвах і ў мірнае працы,
Ён кожнаю думкай быў блізка, быў наш, —
Такім яму век заставацца.
І вёсны і зімы сто раз праплывуць,
Зямля зарунее нанова.
І вечно жыць будуць, як сёння жывуць,
І думы паэта і словы.

«Добры дзень, са святам!» — так віталіся знаёмыя і нават незнаёмыя людзі, што сабраліся 7 ліпеня ў адным з самых мяляўнічых куткоў цэнтра Мінска — Купалаўскім парку. Я таксама, мабыць, як і ўсе прысутныя, лаўлю сябе на тым, што крыху хвалююся, адчуваючы незвычайную ўрачыстасць моманту. Праз некалькі мінут адбудзецца падзея, якую з нецярплівасцю чакала ўся Беларусь, кожны жыхэр сталіцы. Сёння, у дзень нараджэння любімага народнага песняра Беларусі Янкі Купалы, у парку, дзе некалі стаяў яго дамок, адкрываецца мемарыяльны комплекс.

Плошча перад велічым сяміметровым манументам, які пакуль што закрыты шаўковым пакрыўалам, дарожкі і алеі парку запоўнены людскім натоўпам. Застыў перад пастаментам строй ваеннага аркестра, і толькі лагодны ветрык перабірае палёсткі кветак у руках дзяўчат у нацыянальным адзенні.

На адкрыццё помніка прыехалі госці з усіх куткоў Саюза — дэлегацыі пісьменнікаў з Расіі і Украіны, Узбекістана і Грузіі, Арменіі і Эстоніі. Творчасць Купалы добра ведаюць і любяць народы ўсіх саветскіх рэспублік.

На ўрачыстасць прыбылі таксама загадчык аддзела культуры ЦК КПСС В. Шаўра, сакратар ЦК КПБ А. Кузьмін, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Сняжкова, член Ваеннага савета, начальнік Палітпраўлення Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі

А. Дзебалюк, члены ўрада рэспублікі, дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР і БССР, пісьменнікі, сваякі Янкі Купалы.

11 гадзін. Да мікрафонаў, што ўстаноўлены на трыбуне перад помнікам, падыходзіць старшыня выканкома Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных М. Кавалёў. Кароткім уступным словам ён адкрывае ўрачысты мітынг. «Глыбока сімвалічна тое, — гаворыць М. Кавалёў, — што помнік паэту ўзведзены ў тым месцы, дзе вуліца, на якой шмат гадоў жыў Купала і якая носіць цяпер яго імя, сустракаецца з галоўнай магістраллю сталіцы Беларусі — Ленінскім праспектам. Так і вялікая дарога паэта, дзе творчы шлях неаддзельны ад той магістралі, якая вядзе наш народ у светлую будучыню — камунізм».

Ад імя пісьменніцкай арганізацыі пранікнёныя словы да Янкі Купалы звяртае народны паэт Беларусі П. Броўка. Ён, нібы жывому, расказвае песняру, як квітнеючая Беларусь крочыць па шляху, на які яе некалі клікаў паэт.

І вось настае самы хвалюючы момант. Разам з пісьменнікамі і прадстаўнікамі грамадскасці П. Броўка павольна здымае пакрыўвала з бронзавага манумента. Здаецца, парыв ветру адразу ж падхапіў крысо паліто, што накінута на плечы паэта, які ў задуменнасці выйшаў на ўзгорак да невялікай крыніцы. Паглыблены ў свае думкі, Купала яшчэ не заўважыў, што над крынічкай схіліла сваю цудоўную галаву чароўная папараць-кветка, тая

самая, знайшоўшы якую чалавек набывае шчасце. Усё сваё жыццё Купала ішоў да гэтай кветкі шчасця і клікаў за сабой свой народ.

Такім убачылі і на вякі пакінулі ў цэнтры Мінска Купалу аўтары помніка — беларускія скульптары Анатоль Анікейчык, Леў Гумілеўскі, Андрэй Заспіцкі і архітэктары Юрый Градаў і Леанід Левін. Купала, «па зямлі хадок», усё жыццё якога ад маленства аж да смерці ўдалечыні ад Беларусі прайшло ў дарозе, нарэшце ўбачыў шчасце на роднай зямлі. З вышыні пастамента погляду паэта адкрываецца пераўтвораны край, цудоўны квітнеючы горад, ён бачыць радасных і шчаслівых людзей і таму спакойны.

Напярэдадні адкрыцця помніка я сустрэўся з аўтарамі купалаўскага комплексу і папрасіў іх расказаць аб тым, як нарадзілася яго ідэя.

— Мы лічым, што гэта вельмі адказнае і ганаровае для нас заданне, — сказаў Леў Гумілеўскі. — Хацелася не толькі ўвекавечыць вобраз паэта, але неяк адлюстравачь матывы яго творчасці. Таму ў комплекс разам з асноўным манументам мы ўключылі скульптурную групу «Ноч на Івана Купалу». Будучы паэт нарадзіўся менавіта ў такую ноч. Потым ён зпісаў народныя гуляні, што наладжваліся на Купале, пошукі папараць кветкі, паэтычны звычай дзявочых гаданняў.

«Блішчаць у пырсках сярэбраных струменьчыкаў вады гнуткія дзявочыя целы. Па вадзе «плывуць» бронзавыя вянкi, якія павінны прадказаць

дзяўчатам іх суджаных. Вянкi падплываюць да краю фантазаі за ім, ператварыўшыся па волі аўтараў у клумбы жывых кветак, накіроўваюцца па шырокай паркавай алеі ў ціхую Свіслач».

Наогул, увесё вялікі парк, што раскінуўся паміж ракой і Ленінскім праспектам, уключаны аўтарамі комплексу ў адзіную купалаўскую кампазіцыю. Перад помнікам разбіта невялікая прыгожая плошча, алея ад манумента вядзе да скульптурнай групы «Ноч на Івана Купалу». Вельмі ўдала, з выкарыстаннем элементаў традыцыйнай нацыянальнай арнаменталькі, выкананы так званыя малыя формы — свяцільнікі, вазы для кветак, лаўкі, клумбы. Янка Купала атрымаў выдатны падарунак на сваё 90-годдзе!

Між іншым, хутка і ў Араўпарку, каля Нью-Йорка, побач з Уолтам Уілменам, Аляксандрам Пушкіным і Тарасам Шаўчанкам зойме пачэснае месца Янка Купала. Над бюстам працуе адзін з аўтараў помніка песняру ў Мінску скульптар Анатоль Анікейчык.

«Пявучая медзь аркестра далёка наўкола разнесіць мелодыі беларускіх песень. Мітынг і ўрачыстая частка закончаны. А да падножжа помніка паэту бясконцы патокам ідуць жыхары Мінска. На шэры граніт да ног песняра стракатай мазаікай лета кладуцца букеты жывых кветак. Яны не завянуць ніколі, як ніколі не вычарпаецца народная любоў да песняра беларускай зямлі».

Вячаслаў ХАДАСОЎСКІ.

НА РАДЗІМЕ ПАЭТА

Па рашэнні ўрада Беларусі на радзіме Янкі Купалы ў вёсцы Вязынка Маладзечанскага раёна створаны мемарыяльны Купалаўскі запаведнік. Плошчай больш за дзесяць гектараў, ён размешчаны паміж чыгункай і шашой. Ад шашы праз масток, перакінуты над каналам Вілія — Свіслач, наведвальнікі па дарожках, выкладзеных белай бетоннай пліткай, праходзяць проста да Купалавай хаты — адноўленага дома-музея. На галоўнай алеі запаведніка — помнік народнаму песняру. Непадалеку збудавана зялёная эстрада, прыгожа ўрэзаная ў схіл невысокага пагорка.

Тут, у Вязынцы, адбылося свята паэзіі, на якое прыйшлі і прыехалі людзі з усёй Беларусі, прыбылі госці з усіх саюзных рэспублік.

НА ЗДЫМКАХ: перад удзельнікамі свята выступае народны паэт Беларусі Пятрусь БРОЎКА; бясконцым быў людскі паток да хаты Купалы; карагод на беразе рэчкі Вязынка.

Фота Ул. КІТАСА і Э. ТРЫГУБОВІЧА.

АКАДЭМІК ДЗВЮХ РЭСПУБЛІК

Вялікая канферэнц-зала Акадэміі навук Беларускай ССР 6 ліпеня выглядала ўрачыста і святочна. Сюды прыйшлі вядомыя грамадскія дзеячы, вучоныя і пісьменнікі рэспублікі, выкладчыкі роднай мовы і літаратуры, госці з братніх рэспублік. Тут жа знаходзіцца сакратар ЦК КПБ А. Кузьмін, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Сняжкова, загадчык аддзела культуры ЦК КПБ С. Марцалеў, міністр вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР М. Мяншкоў. На відным месцы — партрэт Янкі Купалы, ля яго палымнее букет чырвоных руж.

Навуковая сесія, прысвечаная 90-годдзю з дня нараджэння народнага паэта Беларусі, акадэміка АН БССР Івана Дамінікавіча Луцэвіча, вядомага ўсяму цывілізаванаму свету пад імем Янкі Купалы, праводзіла сваю работу менавіта ў той зале, дзе ён шмат разоў прымаў удзел у рабоце сходаў, сесій, пасяджэнняў.

Кароткім уступным словам юбілейную купалаўскую сесію адкрыў прэзідэнт Акадэміі навук БССР акадэмік Мікалай Барысевіч. Ён спыніўся на асноўных этапах жыццёвага і творчага шляху песняра, адзначыў плённую і шматгранную дзейнасць паэта, вучонага, грамадскага дзеяча. Янка Купала першым з беларускіх літаратараў быў удастоены пачэснага звання народнага паэта, абраны акадэмікам АН БССР, а затым і правадзейным членам Акадэміі навук Украінскай ССР. Вялікія заслугі мае юбіляр не толькі ў галіне літаратуры, а і роднай мовы. Ён прымаў актыўны ўдзел у складанні слоўнікаў, у рабоце тэрміналагічнай камісіі, Інбелкульту, садзейнічаў адкрыццю універсітэта ў Мінску, утварэнню Акадэміі навук. Фактычна Янка Купала і Якуб Колас з'явіліся заснавальнікамі сучаснай беларускай літаратурнай мовы.

Яны напісалі на век пагарджанай, занябалай «сялянскай» мове творы, якія сталі шэдэўрамі сусветнай літаратуры.

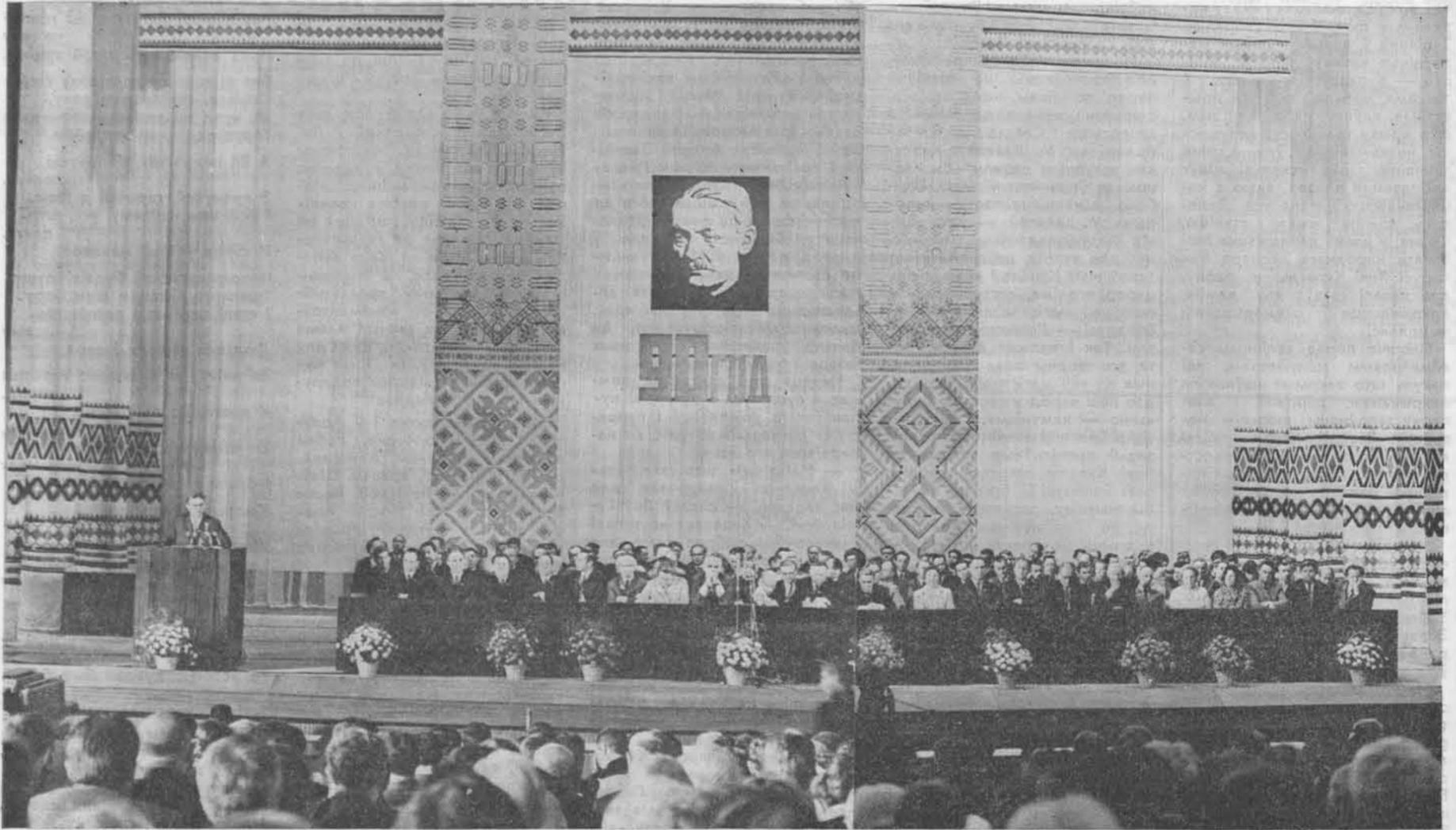
Акадэмік Васіль Барысенка выступіў з дакладам «Жыццёвы і творчы шлях Янкі Купалы».

Ён гаварыў аб вялікай ролі паэта ў беларускай літаратуры. І калі ў 1925 годзе Саветскі ўрад удастоіў Янку Купалу высокага звання народнага паэта Беларусі, гэта было прызнаннем яго вялікіх заслуг як нацыянальнага паэта, выказніка народных дум і спадзяванняў, гэтым была падкрэслена ўвага да асобы паэта, імя якога стала сімвалам творчага ўзлёту разнавольнага народа.

Пачыналі Янка Купала і Якуб Колас не на пустым месцы, да іх існавала багатая вузна-паэтычная народная творчасць, пэўныя набыткі былі і ў вершаскладанні, у драматургіі, сказаў у сваім дакладзе «Янка Купала — адзін з заснавальнікаў сучаснай беларускай літаратуры» член-карэспандэнт АН БССР Іван Навуменка. Але яны першыя павялі гаворку аб лёсе працоўнага люду з сацыяльных пазіцый, узнялі праблемы асобы беларуса да агульначалавечых, вывелі родную літаратуру на сусветную арэну. Дзве важныя акалічнасці зрабілі з Івана Луцэвіча славутага Янку Купала — з аднаго боку рэвалюцыйная ява і паэтычная народная творчасць, а з другога — таленавітая, багатая адораная асоба паэта.

Значным укладам у беларускую навуку з'явілася непасрэдна літаратурная творчасць песняра, распрацоўка паэтычных форм на аснове народнай паэзіі. Паэт панавацарску пашыраў жанравыя магчымасці лірыкі, пракладаў новыя шляхі ў сістэме вершаскладання, заклаў трывалы падмурак сучаснай беларускай літаратурнай мовы.

ЯНКА КУПАЛА — ПЯСНЯР

Урачыстае пасяджэнне ў Вялікім тэатры оперы і балета ў Мінску, прысвечанае 90-годдзю з дня нараджэння народнага паэта Беларусі Янкі Купалы.

Фота Г. УСЛАВА.

ПРАЊІКНЁНАЕ СЛОВА СЯБРОУ

7 ліпеня, у дзень, калі нарадзіўся Янка Купала, у Мінску адбыліся дзве вялікія ўрачыстасці. У цэнтры горада, у парку, што носіць імя слаўтага песняра, на вагах у тысяч мінчан апусцілася шаўковае пакрывала, адкрыўшы бронзавую постаць паэта. Купала навекі з народам, як вечны прызнанне і любоў народа да Купалы.

У тры гадзіны дня свята перамясцілася ў Дзяржаўны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета БССР. Запашальныя білеты з залатым ціснёным профілем песняра—у руках рабочых і ўрачоў, настаўнікаў і артыстаў, пісьменнікаў і студэнтаў. На ўрачысты сход, прысвечаны 90-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы, прыехалі госці з Масквы і Ленінграда, з усіх саюзных рэспублік, з гарадоў і вёсак Беларусі.

Прадстаўнічы прэзідыум сведчыць аб вялікім значэнні, якое надаецца ў нас у рэспубліцы, ва ўсёй краіне творчасці і асобе слаўнага сына беларускага народа — Янкі Купалы. На сцэну ўзнімаюцца кіраўнікі партыі і ўрада Беларусі — П. Машэраў, Ф. Сургануў, Ц. Кісялёў, В. Шаўра, А. Аксёнаў, Л. Клячкоў, А. Кузьмін, Ул. Лабанок, Ул. Міцкевіч, А. Смірноў, Я. Нікулкін, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Сняжкова, член Ваеннага савета — начальнік Палітупраўлення Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі генерал-лейтэнант А. Дзебальюк, кіраўнікі і члены дэлегацый пісьменнікаў і грамадскасці Масквы, Ленінграда, усіх саюзных рэспублік, народныя паэты і пісьменнікі Беларусі, выдатныя дзеячы культуры і мастацтва рэспублікі, вядомыя вучоныя, знатныя рабочыя і калгаснікі, грамадскія дзеячы.

Урачысты сход кароткім уступным словам адкрыў народны пісьменнік Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі, акадэмік АН БССР К. Атраховіч (К. Крапіва). Ён сказаў:

«Беларускі народ і ўся са-

вецкая грамадскасць урачыста адзначаюць дзевяностагоддзе з дня нараджэння народнага паэта Беларусі Янкі Купалы, які заслужыў усенародную любоў і пашану сваёй літаратурнай і грамадскай дзейнасцю, сваімі неўміручымі творами, прысвечанымі працоўнаму народу, вялікай савецкай Радзіме, роднай Беларусі.

Другі папленнік Янкі Купалы, народны паэт Беларусі Якуб Колас ацэньваў усю творчасць паэта як адну кнігу, адну песню аб жыцці, працы і барацьбе беларускага народа.

Творчасць Янкі Купалы, глыбокая па сваім ідэйным змесце, яркая па форме, гуманістычная і задушэўная, знаходзіць шлях да самых народных глыбін, да сэрца кожнага савецкага чалавека, з'яўляецца здабыткам усёй шматнацыянальнай савецкай культуры, вялікім укладам у скарбніцу сусветнай літаратуры.

Мы з гонарам гаворым сёння пра Янку Купалу як пра натхнёнага песняра дружбы нашай краіны, «дзе казах, беларус пяюць песні адны, Радзімы адной арляняты-сыны».

Затым слова атрымлівае старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў БССР, народны паэт Беларусі Максім Танк.

Прачытаны асноўны даклад, і на трыбуну адзін за адным падыймаюцца госці, якія прыехалі ў Мінск, каб выказаць, як бязмежна іх любоў да выдатнага паэта, якую асалоду адчуваюць яны ад сустрэчы з яго цудоўнай творчасцю, якое гэта вялікае шчасце, што такія людзі, як Янка Купала, нараджаюцца і жывуць на зямлі.

«Імя Янкі Купалы ў нашай літаратуры напісана вялікімі літарамі, творчасць яго валодае шчаслівай цэнтрабежнай сілай: яна разрастаецца, шырыцца ў чалавечых сэрцах, — гаворыць кіраўнік дэлегацыі Саюза пісьменнікаў СССР, сакратар яго праўлення паэт Міхаіл Луконін. — У наш час беларускае слова аўтарытэтам і

павагай карыстаецца ў савецкай літаратуры таленавітая, народная, заўсёды маладая беларуская савецкая літаратура.

Само імя Янкі Купалы выклікае горадасць за чалавека, умацоўвае веру ў жыццё. Як усё вялікае, яно пацвярджае тое, што няма мораў больш глыбокіх, чым чалавечы сэрца, няма стэпаў шырэйшых за чалавечыя душы, што няма на зямлі гор больш высокіх, чым людзі».

Аб месцы, якое займае творчасць Янкі Купалы ў беларускай літаратуры і ва ўсёй савецкай літаратуры, гаворыць старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў РСФСР Сяргей Міхалкоў:

«Яшчэ ў раннім юнацтве, вандруючы па родным краі, пазнаўшы горкую долю шматпакутных беларусаў, Янка Купала сыноўскім сэрцам адчуў і зразумеў іх заповітную думу — «людзьмі звацца». Яго паэзія, нарадзіўшыся ў самым пачатку стагоддзя, нястомна клікала беларускі народ на барацьбу за лепшую долю, за свет справядлівасці і шчасця.

Бязмежная яго творчая дзейнасць. З імем Купалы, як і з імем Якуба Коласа, звязана стварэнне новай беларускай літаратуры і беларускай літаратурнай мовы, стварэнне нацыянальнага беларускага тэатра. Дзякуючы Янку Купалу на беларускай мове загучалі неўміручае «Слова аб палку Ігаравым» і думы вялікага Кабзара Украіны, паэмы Пушкіна і песні Кальцова і Някрасава».

Ад Міністэрства культуры і ўсіх дзяржаўнай культуры краіны працоўных рэспублік з 90-годдзем вялікага сына беларускага народа Янкі Купалы віншуе намеснік міністра культуры СССР К. Варанкоў.

«Творчасць Купалы, — гаворыць ён, — цесна звязана з рэвалюцыяй. Паэт удала спалучаў у сваіх творах вопыт сусветнай прагрэсіўнай літаратуры, высока нёс сцяг сацыялістычнага рэалізму. Ён многае зрабіў для расшырэння сувязей беларускай літаратуры

з літаратурамі іншых брацкіх народаў. Ён пераклаў творы многіх пісьменнікаў брацкіх рэспублік на беларускую мову. Творы самога Купалы перакладзены на мовы многіх народаў СССР і зарубажных краін».

Купала блізка і зразумелы ўсім, яго паэмы і вершы хваляюць масцітага акадэміка і простага селяніна, праслаўленага воіна і рабочага. Таму такімі цёплымі і пранікнёнымі былі словы аб вялікім паэце, з якімі выступілі на свяце слесар-лякальшчык Мінскага трактарнага завода Герой Сацыялістычнай Працы Я. Клімчанка і дырэктар саўгаса імя Янкі Купалы на Маладзечаншчыне А. Гоман. Творчасць паэта дапамагае ім у жыцці і працы, яны з вялікай цікавасцю чытаюць купалаўскія творы, прасякнутыя высокім грамадзянскім пафасам.

Мужык-беларус, пан сахі і касы, які жыве ў курнай хаце, гнуў спіну на беднай палосцы зямлі, быў героем дарэвалюцыйных вершаў Купалы.

«Загляніце цяпер на Маладзечаншчыну, у месцы, блізка ад якіх прайшло дзяцінства Купалы, — гаворыць А. Гоман. — Прайдзіце ад Вязынкі і Радашковічаў, пад Вілейку, Смаргонь і Валожыншчыну. Палюбуйцеся нашымі дабротнымі і прыгожымі вёскамі і пасёлкамі, палямі і фермамі. Не, не пазнаеце ўжо ні былых Сялёдчыкаў, размешчаных побач з купалаўскай Вязынкай. Не пазнаеце і іншых вёсак усёй нашай Беларусі».

Выступаючы ў друку напярэдадні юбілею, рускі паэт Мікалай Ціхануў пісаў: «Дзе б, у якой з далёкіх рэспублік нашых я ні быў, усюды знаходзіліся людзі, якія з пашанай гаварылі пра Янку Купалу, таму што заўсёды знаходзіўся чалавек, які ў свой час пабываў у яго ў гасцях і ганарыўся знаёмствам з гэтым цудоўным чалавекам».

І на сходзе ў Мінску, дзе былі прадстаўнікі ўсіх саюзных рэспублік, многія ведалі Купалу асабіста, назаўсёды за-

помнілі яго добрую ўсмешку, добразычлівасць, гасціннасць, яго глыбокі інтэрнацыяналізм. Сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў Грузінскай ССР Бесо Жгенці ў сваёй прамове гаварыў аб вялікім задавальненні, якое ён атрымлівае, калі перачытвае вершы Янкі Купалы «Грузія», «Генацвале», «Сонечнаму Шата Руставелі». Так цёпла пра Грузію мог пісаць толькі сябра, толькі чалавек, які палюбіў яе.

Любоўю і вядомасцю карыстаецца імя Янкі Купалы за межамі нашай рэспублікі. «Нам, ленынградцам, — гаворыць пісьменнік Алег Шасцінскі, — доарага, што Янка Купала быў цесна звязаны з культурай нашага горада, што маральнае развіццё паэта праходзіла пад уплывам лепшых дэмакратычных, рэвалюцыйных колаў Пецярбурга. Ён выйшаў у нашым горадзе першыя свае кнігі, і мы, ленынградцы, з поўным правам можам сказаць: «Наш Янка Купала!»

Мы ўчора пабывалі на Кургане Славы, што пад Мінскам. Узняўшыся на гэты велічны курган і убачыўшы ўдалечыні паспяваючую збажыну, вёскі, акружаныя садамі, лініі асфальтаваных дарог, мы падушмалі аб Беларусі, аб яе мужным народзе.

Але ёсць яшчэ адзін курган славы ў Беларусі — гэта паэзія Янкі Купалы і Якуба Коласа».

Ёсць старонкі ў жыцці Купалы, што цесна звязаны са старажытным Вільнюсам. «Тут выдатны паэт актыўна ўключыўся ў нацыянальна-вызваленчы рух, тут ён напісаў многія выдатныя творы. Тут упершыню была пастаўлена яго п'еса «Паўлінка», — гэта словы з выступлення акадэміка АН Літоўскай ССР Костаса Корсакаса. — Грамадскасць нашай рэспублікі глыбока ўшаноўвае памяць аб Янку Купалу».

Вуліцы, школы, бібліятэкі, якія носяць імя нашага слаўтага земляка, ёсць у многіх гарадах Савецкага Саюза. На ўрачыстым сходзе узбекскі па-

ДРУЖБЫ І БРАЦТВА

эт Хамід Гулям і Старшыня Вярхоўнага Савета Таджыкістана, народны паэт рэспублікі Мірсаід Міршакар паведамлілі аб рашэннях выканкомаў Саветаў дэпутатаў працоўных гарадоў Ташкента і Душанбэ аб прысваенні вуліцам гэтых гарадоў імя Янкі Купалы.

«Калі сабраць разам усе вуліцы імя Я. Купалы ў гарадах Савецкага Саюза, — гаворыць армянская паэтка Сільва Капуціян, — то атрымаецца, што Вязынка падарыла нам цудоўны светлы горад, імя якому Янка Купала».

Аб міжнародным значэнні творчасці Я. Купалы на сходзе гаварыў прадстаўнік сакратарыята ЮНЕСКО, доктар гістарычных навук В. Цюрын. Ён паведаміў, што 90-годдзе з дня нараджэння Янкі Купалы — выдатнага беларускага савецкага паэта XX стагоддзя — унесена на прапанове Камісіі Беларускай ССР па справах ЮНЕСКО ў міжнародны календар святкавання гадавін вялікіх людзей і гістарычных падзей.

Песня Купалы мела такія магучыя крылы, валодала такою

сілай і энергіяй, што вельмі хутка выйшла за межы роднай зямлі, загучала на рускай, украінскай, літоўскай, польскай, чэшскай і іншых мовах. Яго творы сістэматычна перакладаліся, пачынаючы з 1910—1911 гадоў, і перакладалі іх такія выдатныя мастакі слова, як Максім Горкі, Валерый Брусай, Людас Гіра. Усё гэта — прызнанне велічы купалаўскага гена, духоўнага багацця беларускага народа.

Літаратурная спадчына Янкі Купалы — гэта гонар і гордасць беларускага народа, уся-

го савецкага народа, які адзначае сёлета 50-годдзе ўтварэння Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Творчасць Купалы з'яўляецца яркай часткай укладу беларускай савецкай культуры ў агульную скарбніцу прагрэсіўнай культуры чалавецтва.

Маці першага ў свеце касманаўта Юрыя Гагарына А. Гагарына прыпамінае такі выпадак: «Маленькі Юра вельмі любіў вершы. У тое лета перад вайной ён вывучыў напам'яць верш Янкі Купалы. Пер-

шага версія Юра пайшоў у першы клас. Настаўніца пытае: «Дзеці, хто з вас ведае які-небудзь вершык напам'яць?» Устае Юра Гагарын: «Мой любімы верш «Хлопчык і лётчык».

Гэты ж верш прагучаў са сцэны на ўрачыстым сходзе ў тэатралізаваным прадстаўленні, з якім выступілі ўнукі Купалы — моладзь. Яна неразлучная з паэзіяй свайго любімага паэта.

У заключэнне вечара адбыўся вялікі святочны канцэрт майстроў мастацтва БССР.

«Я АДПЛАЦІЎ НАРОДУ...»

З ДАКЛАДА НАРОДНАГА ПАЭТА БЕЛАРУСІ МАКСІМА ТАНКА

Дарагія таварышы!

Сёння беларускі народ, шырокая грамадская нашай савецкай Радзімы, нашы шматлікія замежныя сябры ўрачыста адзначаюць слаўнае 90-годдзе са дня нараджэння народнага паэта Беларусі Янкі Купалы, які побач са сваім другам Якубам Коласам з'яўляецца заснавальнікам сучаснай беларускай літаратуры і імя якога ўздымаецца неабсяжнай вяршыняй над горным краям нашай літаратуры.

Час, калі прыйшоў паэт на свет, не быў, як вядома, спрыяльным ні для жыцця, ні для песень. Знаёмчыся з дакастрычніцкім перыядам гісторыі беларускага народа, калі ён жыў пад двойным сацыяльным і нацыянальным прыгнётам, быў бяспраўны і прыніжаны, пазбаўлены свайго імя і сваёй мовы, мы пераконваемся, што з'яўленне Купалы было і застаецца з'явай, перад якой мы і сёння спыняемся ў захапленні і здзіўленні.

У метрычным запісе паэта, відаць, побач з імёнамі яго бацькоў, датай і месцам нараджэння тэрца было напісана, што павітухай яго было гора нашага народа, а хрысціла яго рэвалюцыя.

Бадай што немагчыма ўстанавіць дакладную дату зараджэння першай песні нават тады, калі мы маем верагоднае сведчанне і самога паэта і яго сучаснікаў. Яна магла запасці ў яго сэрца з рэчам матчыных казак, з пералівамі пастуховай жалейкі, чэрствай крошкай батрацкага хлеба, са слязай, якая не раз апаліла твар, з кропляй поту, выступіўшай на сагнутых за сахой яго плячах, з дарожным пылам падчас бяскончых вандровак па шляху жыцця, які ледзь прыкметнай сцяжынкай пачаўся ад нізкага сасновага парога невяліччай, з падслепаватымі вокнамі, земляной падлогай, з пашчэрбанымі сценамі, паросшай мохам саламянай страхой арадатарскай хаціны ў Вязышчы.

Пачаткам літаратурнай дзейнасці Янкі Купалы прынята лічыць 1905 год, калі ў мінскай рускай газеце «Северо-Западный край» з'явіўся выядомы яго верш «Мужык». Рэд-на каму, нават з самых выдатных паэтаў, удавалася пачаць свой запеву з такога магучага акорду. У гэтым вершы ўжо ёсць тыя характэрныя рысы таленту Янкі Купалы, якія знойдуць сваё развіццё ў яго далейшай творчасці. Гэта арганічнае спалучэнне грамадскіх матываў і асаблівых пачуццяў. Калі Купала піша аб сваіх перажываннях, аб сваім смутку і радасці, мы адчуваем, што гэта было і з нам: калі ён піша аб жыцці свайго героя, мы адчуваем, што з ім разам пакутуе, змагаецца і сам паэт. Верш «Мужык» — своеасаблівы маніфест ад імя тых, хто рыхтуецца ўступіць на шлях рэвалюцыйных пераўтварэнняў. У ім выказаны ўсе крыўды, якія перажыў гэты мужык і якія клічуць да помсты. І хоць у вершы няма адкрытага закліку да звяржэння несправядлівага ладу, мы гэта адчуваем у самім падтэкспе, паміж радкамі.

Што я мужык, усе тут знаюць
І як ёсць гэты свет вялік,
З мяне смяюцца, пагарджаюць
Бо я — мужык, дурны мужык.

Колькі ў гэтых радках горкай іроніі і колькі падспуднай сілы і гордасці! Гэты мужык, які гаворыць, што з яго смяюцца, лічаць яго дурным, з чым, быццам, ён і сам згаджаецца, з'яўляецца ўспэўна заўвагай.

Я буду жыць, бо я — мужык.

Ці ж не гаворыць гэта аб упэўненасці чалавека працы ў перамозе над сваімі прыгнятальнікамі?

Хутка за гэтым вершам у 1908 годзе выйшаў першы зборнік Янкі Купалы «Жалейка», следом — «Гуслі», а ў 1913 годзе адзін з выдатнейшых дарэвалюцыйных яго зборнікаў «Шляхам жыцця».

Вострыя сацыяльныя і нацыянальныя праблемы хвалілі Купала. Гэтыя праблемы закраліся і ў творчасць ранейшых паэтаў, асабліва — у Багушэвіча. Але ў Купалы яны даводзілі да крайняга трагічнага гучання. І ўсё ж гэта паэзія, не звязаная на ўсе змрочныя фарбы, якімі паэт малое жыццё селяніна, што глібе ад панскага прыгнёту, голаду, беззямелля, бяспраўя, бесчалавечных адносін да ўсяго, што яму дарага і свята, тоіць у сабе нябачную выбуховую сілу. Яна наводзіць на думкі, што нельга далей так жыць, бо такое жыццё раўназначна смерці, і што выхаду трэба шукаць у барацьбе супраць несправядлівага ладу.

Паэзія Купалы адкрывае перад намі свет паніжанага ў сваёй нацыянальнай і чалавечай годнасці народа, але які ўжо бачыць зару свабоды, зару свайго вызвалення. І хоць паэт вельмі сціпла гаворыць аб сваёй ролі ў абуджэнні гэтай свядомасці і веры ў лепшую будучыню, яе нельга пераацаніць.

Славу паэтаў разносяць па свеце.
Вянкі ўскладаюць і звоняць
пахвалай.
Я ж ціха іграю, хто ціхіх
прымець?
Ат, ведама з вёскі — Янка Купала.

Зразумела, што і часы, і абставіны, у якіх жыў паэт, ускладнілі развіццё яго творчасці. Разбуджаная подыхам рэвалюцыі 1905 года, яна прайшла праз ліхалецце рэакцыі, якая наступіла пасля падаўлення рэвалюцыі, праз гадзі расчараванняў, знявер'я і разубленасці не толькі часовых спадарожнікаў рэвалюцыі з лагера ліберальнай буржуазіі, але значнай часткі інтэлігенцыі дэмакратычнай і хоць гэтыя настроі далі сябе адчуць у некаторых творах паэта, паглыбіўшы і без таго змрочны фон і трагізм рэчаіснасці, творчасць Купалы і Коласа, як і іх папечнікаў Бядулі, Багдановіча, Цёткі і іншых, усімі каранямі звязана з жыццём народа, заставалася яму вернай і клікала на барацьбу за ажыццяўленне яго сацыяльных і нацыянальных спадзяванняў.

Паўстаньце крэпасцю такою,
Каб вораг вас не змог зламаць.

Не выпадкова зоркі Буравеснік рэвалюцыі Максім Горкі звярнуў сваю ўвагу на творчасць беларускіх паэтаў Купалы і Коласа і пераклаў адзін з выдатнейшых вершаў Купалы «А хто там ідзе?», напісаны ў незвычайным рытме — у рытме хады мільёнаў ног. Чытаючы гэты верш, мы нават, здаецца, чуем перабоі, якія бываюць, калі людзі ідуць велізарнай грамадой і нясуць на сваіх плячах нейкі цяжар. А нясуць яны, як вядома, не проста нейкі цяжар, а сваю крыўду.

Купала належыць да неўміручых з'яў, так, як Пушкін, Шаўчэнка, Міцкевіч... Ён належыць да таго сузор'я сусветных паэтаў, якія былі ўладарамі душ свайго народа. І ён, можа, быў апошні з гэтай слаўнай плеяды паэтаў-прарокаў, выбраннікаў неба, бо кожная эпоха ставіць іншыя задачы перад пісьменнікамі. Паэзія Купалы адыграла велізарную ролі ў фарміраванні нацыянальнай рэ-

валюцыйна-дэмакратычнай свядомасці беларускага народа, з жыццём якога неразрыўна ён быў звязаны ўсімі струнамі сваёй душы. І гэта давала яму права гаварыць ад імя народа.

Велізарнае значэнне Купалы і Коласа яшчэ ў тым, што яны вывелі нашу літаратуру з глухавані прасёлачных дарог на шырокі гасцінец рэвалюцыі, якая громам «Аўроры» абвясціла народам Расіі і ўсяму свету аб доўгачаканай свабодзе.

Праўда, не адразу сонца свабоды разাগнала чорныя хмары над нашай зямлёй, зразанай акапамі вайны, тапанай падкутымі ботамі кайзераўскіх салдат і легіянераў Пилсудскага. І нават тады, калі змоўклі гарматы, аж да 1939 года, да памятнага дня ўз'яднання, за мяккай заставалася акупіраваная буржуазнай Польшчай Заходняя Беларусь.

Усё гэта значна ўскладняла зразуменне некаторых гістарычных змен і працэсаў многімі пісьменнікамі, ў тым ліку Купалам і Коласам. Ды велізарнейшыя рэвалюцыйныя пераўтварэнні патрабавалі глыбокага творчага перасэнсавання і вырашэння. Бо для Купалы паэзія была не нейкай павярхоўнай ілюстрацыяй падзей свайго часу, а была споведдзі яго сэрца. Паэт узводзіў свой мост, які злучыў мінулае з новай явай, пачатай рэвалюцыяй.

Песня мая не шукае чырвонаў,
Будучнасць гэтых не знойдзе
ў ёй плям. —
Жыць толькі хоча ў радзімай
старонцы,
Пеці на сэрцу ўсім добрым
людзям.
Пеці і, часам, у добрую пору
Выклікаць воклік у сонным сяле...
Усю Беларусь — неаб'ятнай як
мора
Убачыць у ясным, як сонца,
святле.

Творчасць Купалы савецкага перыяду азорана сонечным святлом — святлом новай сацыялістычнай рэчаіснасці. Яна прасякнута аптымізмам, жыццесцвярдзальным пафасам рэвалюцыі. Асабліва гэта адчуваем, чытаючы яго такія класічныя творы, як «Сыходзіш, вёска, з яснай явы», «Беларусі ардэнаноснай», «Алеся», «Хлопчык і лётчык», «Вечарынка», «Выпраўляла маці сына», «Лён», «Старыя аконы», «Сонцы» і іншыя, напісаныя паэтам у надзвычай ураджайны для яго 1935 год.

Творы гэтыя сталі вызначальнымі для ўсёй нашай беларускай літаратуры, якая, ідучы рэалістычна-рамантычным купалаўскім напрамкам, верная метаду сацыялістычнага рэалізму, усцераглася ад многіх хібных фармалістычных спакус і дабілася на сваім шляху развіцця выдатных псепехаў.

Валодаючы абсалютным слыхам, ён надаваў сваім вершам тую непаўторную п'явучасць, якая толькі ўласціва народным песням, і тую ідэйную выразнасць, мужнасць і прастату, якія ўласцівыя класічным твораў. Ён не пісаў паэтычных маніфестаў, як любілі ў яго часы рабіць многія, ён проста пісаў творы, у якіх адчуваўся ўсё характава нашай зямлі і душы ўнае багацце народа.

Які велізарнейшы шлях пройдзены паэтам ад горкіх і роспачных дум, ад вершаў, у якіх ад імя народа ён дамагаўся «не быць ёкотам», «людзьмі звацца», да чалавека, які дзякуючы рэвалюцыі, Савецкай уладзе стаў сапраўдным уладаром зямлі.

Можа, у наш час, шчодры на незвычайныя біяграфіі, біяграфія Ку-

палы не выдзяляецца з біяграфій людзей яго пакалення нейкімі асаблівымі прыгодамі, але яна надзвычай багата ўнутраным жыццём, пошукамі лепшай долі і светлай будучыні свайго народа, клопатамі аб яго шчасці. І той, хто задаўся б мэтай прасачыць за ёй ад вытокаў да апошніх хвілін жыцця паэта, адбыў бы адно з самых цікавых і захапляючых падарожжаў у бязмежную краіну яго думак — у краіну і рэальную, і рамантычную.

Купала і Коласа мы называем заснавальнікамі сучаснай беларускай літаратуры, і сапраўды няма той галіны мастацкай творчасці, у якой яны не пакінулі нам сваіх незручных узораў: паэзія, драматургія, проза, сатыра і палымная публіцыстыка гадоў Айчыннай вайны, якая была на ўзбраенні нашага народа ў яго барацьбе супраць фашысцкіх захопнікаў.

Сёння мы часта гаворым аб узаемаўплывах і ўзаемабагацэнні нашых братніх літаратур. Творчасць Купалы з'яўляецца яркай часткай гэтаму прыкладу. Яна развіталася, убіраючы ў сябе жывую плынь шматлікіх крыніц: ад народных песень да твораў сусветнай класікі і паэзіі яго сучаснікаў. Яго захапляла сваёй дэмакратычнасцю, чалавечалюбствам, нястомнымі пошукамі праўды і справядлівасці вялікая руская літаратура — Пушкін, Крылоў, Някрасаў, Кальцоў, Горкі. Ён з любоўю адносіўся да блізкай яму па пачуццях і думках украінскай літаратуры, асабліва да творчасці вялікага Кабзара. Ён дасканала ведаў польскую літаратуру, сугучную яго настроям, творчасць вялікіх рамантыкаў — Міцкевіча, Красінскага, Уейскага, творчасць Канапіцкай, Кандратовіча, Сыракомлі, Бранеўскага і многіх іншых.

Сёння беларуская літаратура выйшла далёка за межы сваёй рэспублікі, далёка за межы нашай савецкай краіны, і ў гэтым вялікай заслуга Купалы і Коласа, яе заснавальнікаў, да творчасці якіх мы заўсёды будзем вяртацца, як да вечна жывой крыніцы. «Як бы высока, — гаворыць народная мудрасць, — не ўздымаліся малядыя арлы, яны заўсёды вучацца ўзлятаць на крылах сваіх бацькоў».

Творчасць Купалы заўсёды будзе прыцягваць да сябе ўвагу не толькі даследчыкаў літаратуры, бо кожнае пакаленне ў багатай купалаўскай спадчыне знойдзе для сябе такія маральныя і духоўныя вартасці, якія заўсёды маюць актуальнейшае значэнне.

Юбілей Купалы супаў з падрыхтоўкай да сустрэчы слаўнага 50-годдзя Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. На пераклічцы ў гонар вялікага свята нашай дзяржавы, непаўторнай ленынскай дружбы народаў сярод імён людзей, якія прычынілі сваёй працай, гераізмам да перамогі ідэй камунізма, мы называем і імя Янкі Купалы, які не толькі стварыў вялікую паэзію аб нашым часе, але пакінуў вечную прагу да паэзіі векаломных падзей, слаўных подзвігаў стваральнай працы нашага народа. Дзякуючы ленынскай нацыянальнай палітыцы нашай партыі, не толькі здзейснілася заветная мара вялікага песняра нашага народа Янкі Купалы — «З цэлым народам гутарку весці». Сёння Купала гаворыць з усімі народамі нашай савецкай Радзімы, з усімі сябрамі на цэлым свеце.

Голас Радзімы

№ 29 (1240)

КРЫНІЦА НАТХНЕННЯ

У Дзяржаўным мастацкім музеі БССР адкрылася выстаўка работ беларускіх мастакоў, прысвечаная 90-годдзю з дня нараджэння народных паэтаў рэспублікі Янкі Купалы і Якуба Коласа. У экспазіцыі — жывапіс, графіка, скульптура, прадметы прыкладнога мастацтва.

Кожная карціна, графічны ліст, скульптура — старонкі вялікага жыцця Я. Купалы і Я. Коласа. Жаданнем глыбока асэнсаваць вобразы паэтаў, прасякнута партрэтная кампазіцыя «Сейбіты» Міхаіла Савіцкага. Мастак як бы раздумвае аб жыцці народных песняроў, якое яны прысвяцілі людзям.

На выстаўцы прадстаўлены партрэты народных паэтаў, выкананыя беларускімі мастакамі ў розныя гады. Сярод іх адна з лепшых работ у творчасці Сцяпана Андруховіча — партрэт Янкі Купалы. Аднак найбольш удалым трыба назваць новы жывапісны партрэт народнага паэта, напісаны мастаком Натанам Воранавым. Мастак падкрэслівае прывабнасць, дабрату Я. Купалы, тую ўнутраную прыгажосць, якая так вабіла ўсіх, хто яго ведаў.

На карціне Х. Ліўшыца «Янка Купала і Кузьма Чорны ў Печышчах у 1942 годзе» — халоднае, невялікае пам'яшканне. Пэст слухае ля рэспрадуктара паведамленні аб становішчы на фронце. Ён сканцэнтраваны, агорнуты роздумам аб лёсе Радзімы, аб знявечанай ворагам роднай зямлі, аб людзях, якія паўсталі на абарону Айчыны.

Значнае месца на юбілейнай выстаўцы займае графіка: адзінаццаць каляровых літаграфій А. Кашкурэвіча да твораў Янкі Купалы, ілюстрацыі В. Шаранговіча да паэмы Я. Купалы «Адвечная песня», лінагравюры Ю. Тышкевіча «На радзіме Янкі Купалы», графічныя партрэты Якуба Коласа і Янкі Купалы работы І. Раманоўскага, ілюстрацыі Б. Заборава да твораў Я. Купалы, акварэлі І. Пратасені «Будуўніцтва канала паблізу Вязынікі», «Тут пройдзе канал Вілія—Мінск».

П. ГЕРАСІМОВІЧ,
загадчык аддзела беларускага мастацтва
Дзяржаўнага мастацкага музея БССР.

НА ЗДЫМКАХ: рэспрадукцыі з работ, якія экспанаваліся на выстаўцы, прысвечанай 90-гадоваму юбілею Янкі Купалы і Якуба Коласа, — **А. КАШКУРЭВІЧ.** З ілюстрацыі да паэмы Я. Купалы «Курган»; **М. САВІЦКІ.** «Сейбіты»; **Б. ЗАБОРАУ.** Ілюстрацыя да верша Я. Купалы «А хто там ідзе!»

Янка КУПАЛА

ПЕСНЯ БУДАЎНІЦТВУ

Прыдзе новы — а мудры — гісторык,
А ён прыдзе, — ужо ён ідзе, —
І сказ дзіўны, праўдзівы
ад зорак
І да зорак аб нашых прасторах,
Аб падзеях, людзях павядзе.

Ён раскажа, як з творчым імкненнем
Для народаў закон выдавала
Большавіцкая праўда,
сумленне,
Каб жыццё ўжо было
без цяргенняў
І мінула пракляццёў навала.

Як знішчаліся цвёрдай рукою
Пралетару варожыя класы,
Як на фронтах ішоў бой
за боем,
Як зброд ворагаў здаўся,
не ўстояў
У тыя грозныя бурныя часы.

Як ішла рэканструкцыя смела
Па заводах, па полі, па думках,
Перашкоды знішчаючы ўмела,
Хоць варожы табун адзічэлы
Ей імшу пахавальную крумкаў.

Як мінулым спаганена праца
Ад брацкай прыгоннай сярмагі,
Сабе ўзносячы ў сонцах

палацы,
Стала горда навек называцца
Справай гонару, славы, адвагі

Маладому свайму пакаленню
Ён апіша з палётам арліным,
Як бліскотна з бетону,
з каменя,
З цэглы, з сталі, з жалеза,
ў праменнях
Тут за гмахам рос гмах
на руінах.

Як узяўшыся слаўна ў вышыні,
Соцсаборніцтва, ўдарніцтва
ўдала
Здабывала багацце краіне,
Гарады будавала ў пустынях
І пустынную ноч асвятляла.

Як за трактарам трактар
выходзіў
На сялянскія стужкі-палоскі,
Каб у дружным, як войска,
паходзе
Нішчыць межы, машыны
заводзіць.
Будзіць спячыя сёлы і вёскі.

Як яна, большавіцкая партыя,
Каб да тла зруйнаваць стары
свет,

Барацьбою зацятай, упартай,
Сваю ставячы голаў на карту,
Дасягла недасяжных пабед.

Прыдзе новы — а мудры — гісторык,
А ён прыдзе — ужо ён ідзе, —
І сказ дзіўны, праўдзівы
ад зорак
І да зорак аб нашых прасторах,
Аб падзеях, людзях павядзе.
1931 г.

СПАДЧЫНА

Ад прадзедаў спакон вякоў
Мне засталася спадчына;
Паміж сваіх і чужакоў
Яна мне ласкай матчынай.

Аб ёй мне баюць казкі-сны
Вясеннія праталіны,
І лесу шэлест верасны,
І ў полі дуб апалены.

Аб ёй мне будзіць успаміны
На ліпе бусел клёкатам
І той стары амшалы тын,
Што лёг ля вёсак покатам;

І тое нуднае ягнят
Бляюне-зоў на пасбішчы,
І крык вароніных грамад
На могілкавым кладбішчы.

І ў белы дзень і ў чорну ноч
Я ўсцяж раблю агледзіны,
Ці гэты скарб не збрыў
дзё проць,
Ці трутнем ён не з'едзены.

Нашу яго ў жывой душы,
Як вечны светач-полымя,
Што сярод цемры і глушы
Мне свеціць між вандоламі.

Жыве з ім дум маіх сям'я
І сніць з ім сны нязводныя...
Завецца ж спадчына мая
Усяго Старонкай Роднаю.
1918 г.

ВЯНОК ПАМЯЦІ І ПАШАНЫ

Янка Купала, самабытны нацыянальны паэт, яшчэ пры жыцці набыў шырокую вядомасць у чытачоў братніх рэспублік Саветаў Саюза сваімі палымянымі творамі, актыўным стаўленнем да сацыялістычных пераўтварэнняў. Ён шмат ездзіў па краіне, наведваў буйнейшыя новабудуўлі таго часу — Днепрагэс і Беларуска-Балтыйскі канал, не раз прадстаўляў Беларусь на пісьменніцкіх і грамадскіх форумах, быў асабіста знаёмы з многімі савецкімі літаратарамі.

Яму была блізкай тэма дружбы і брацтва народаў, яна праходзіла праз усю яго творчасць.

Аб папулярнасці паэта сведчаць яго кнігі. У Савецкай Беларусі творы Янкі Купалы выдаваліся 90 разоў агульным тыражом больш мільёна экзэмпляраў. На мовах народаў Саветаў Саюза яны друкаваліся 69 разоў. Асабліва выразна і ярка праявілася цікавасць да асобы і спадчыны Купалы ў гэтыя ліпеньскія дні, калі адзнача-

лася 90-годдзе народнага паэта Беларусі.

Цэлыя нумары рэспубліканскіх і абласных газет былі запоўнены артыкуламі аб яго жыцці і творчасці, грамадскай і навуковай дзейнасці, успамінамі сяброў і папечнікаў паэта, вершамі і фотадыямкамі, расказамі аб лёсе людзей, што паслужылі правобразам герояў вершаў і паэм народнага паэта. Творы Купалы, песні на яго словы, урыўкі з п'ес перадаваліся па радыё і тэлебачанню, юбілейныя ўрачыстасці трансліраваліся з Мінска на ўсю рэспубліку.

«Літаратурная газета», орган Саюза пісьменнікаў СССР, паведамленне аб свяце нашага паэта вынесла на першую старонку, змясціла два грунтоўныя артыкулы аб яго жыцці і творчасці, урывак з прамовы Янкі Купалы, яго здымкі. Інтэрв'ю са старшынёй юбілейнай камісіі, намеснікам Старшыні Савета Міністраў Беларускай ССР Н. Сняжковай апублікавалі «Известия», сваімі ўражаннямі ад сустрэч з Янкам Купалам падзяліўся з чыта-

чамі «Комсомольской правды» народны пісьменнік Беларусі Міхась Лынькоў.

У матэрыялах нязменная падкрэслівалася народнасць паэзіі песняра, яе сацыяльна значнасць, цвёрдасць ідэйных перакананняў і паэзіі аўтара, яго маштабнае «пацучцё сям'і адзінай». Радзіма і народ заўсёды былі асноўнай тэмай яго творчасці, а галоўным героем — мужны і сардэчны чалавек працы.

«Яго імя, — пісаў пра Купала ў газеце «Вечерній Київ» Мікола Нагнібеда, — аваяна і сагрэта любоўю народа, і не толькі беларускага. Ён — адна з вяршынь славянскай паэзіі, горадасць літаратуры савецкай».

«Сягоння на ўсіх шыроках цывілізаванага свету, назваўшы імя Янкі Купалы, пацучеш у адказ, як водгук на пароль, слаўнае слова: Беларусь...». Так пачынаецца артыкул пра песняра ў газеце «Радянская Украіна».

Творчасць народнага паэта Беларусі была песня звязана з Украінай. Ён добра

ведаў яе літаратуру, гісторыю, народна-паэтычную спадчыну. Паездкі ў суседнюю рэспубліку нязменная знаходзілі адлюстраванне ў вершах і артыкулах. І Украіна плаціла яму такой жа шчырай увагай і любоўю — Янка Купала быў абраны правадзейным членам Акадэміі навук Украінскай ССР, лепшыя паэты-перакладчыкі перакладалі яго вершы, свае творы яму прысвяцілі М. Рывьскі, П. Тычына, М. Нагнібеда і іншыя вядомыя літаратары.

У дні святкавання 90-годдзя слаўнага сына беларускага народа грамадскасць украінскай сталіцы наладзіла ўрачысты вечар у яго гонар. Літаратурны чытанні, сходы прайшлі таксама ў Харкаве, Львове, Запарожжы, Ужгардзе і іншых абласных цэнтрах рэспублікі. У бібліятэках і чытальных залах эспанаваліся выстаўкі, прысвечаныя юбілею. Прэзідыум Саюза пісьменнікаў Украіны хадайнічаў перад урадам рэспублікі аб прысваенні імя Янкі Купалы адной з вуліц у Запарожжы, бібліятэцы ў гора-

дзе Харкаве і аднаму з пасажырскіх суднаў, якія курсуюць па Дняпры.

Традыцыйнае свята «Дзень паэзіі» праводзілася сёлета ў гарадах Паўночнага Каўказа ў гонар 50-годдзя ўтварэння СССР. Значнае месца ў яго праграме занялі ўрачыстасці з выпадку 90-годдзя народнага паэта Беларусі Я. Купалы. У Кіславодску, на будынку санаторыя, дзе няродна жыў і працаваў пясняр, была ўстаноўлена мемарыяльная дошка.

Пастанянная экспазіцыя, што раскавае аб творчым шляху беларускага паэта, які шмат гадоў жыў і працаваў у Вільні, адкрылася ў літаратурным музеі літоўскай сталіцы. Мясцовая газета «Вечерние новости» змясціла рэпартаж свайго спецыяльнага карэспандэнта з мінскага музея Янкі Купалы.

Пісьменнік Аркадзь Эхель выступіў у газеце «Советская Чувашыя» з успамінамі пра сустрэчы з Янкам Купалам у суровым 1941 годзе. Аўтар у той час з'яўляўся старшынёй праўлення

А СКАРБЫ ЯШЧЭ НЕЗЛІЧОНЬЯ

Іх ведаюць, бадай, усе — Паўлінку і Адольфа Быкоўскага. Героі бессмяротнай купалаўскай камедыі жывуць не толькі на старонках яго кніг і на сцэне. Яны ўвасоблены ў творчасці мастакоў і народных умельцаў, прыцягваюць увагу музыкантаў і харэографію, якія ствараюць па матывах «Паўлінкі» гарэзлівыя танцавальныя карцінкі. Да п'есы зараз звярнулася самае сучаснае мастацтва — кіно. Аднойчы «Паўлінка» ўжо з'явілася на экране, але тады гэта не была самастойная работа кінематографістаў — здымаўся гатовы спектакль, а зараз па матывах купалаўскай п'есы рэжысёр Ю. Цвятоў здымае карціну (сцэнарый А. Макаёнка) на «Беларусьфільме».

Чым вабяць героі камедыі?

Паўлінка — нібы душа нашага народа. У ёй спалучаюцца мужнасць з лірычнай мяккасцю, дзёрзкая дасціпнасць з патэтычнасцю, цвярозасць са светлай летуценнасцю. А пан Быкоўскі — увасабленне напышлівага глупства, абмежаванасці і фанабэрыстасці, што спакон веку не прымаў і над чым смяяўся здаровы народны розум. Такое багаце самастойнае жыццё звычайна ўласціва толькі фальклорным героям. Аб такім жыцці для сваіх персанажаў марыць кожны пісьменнік.

І ўсё ж найбольшы поспех выпадае гэтым і іншым героям на сцэне, для якой яны былі створаны аўтарам. Нзпісаная ў 1912 годзе, «Паўлінка»

ўжо праз год была пастаўлена трыма аматарскімі калектывамі: музычна-драматычным гуртком у Вільні, студэнтамі Пецярбургскага ўніверсітэта і мінскім драматычным гуртком у Радашковічах. Там п'есу паставіў Фларыян Ждановіч, адзін з заснавальнікаў цяперашняга купалаўскага тэатра.

З той пары «Паўлінка» неаднаразова выконвалася самадзейнымі і прафесійнымі калектывамі і зараз з поспехам ідзе ў Дзяржаўным драматычным тэатры імя Купалы ў Мінску і Магілёўскім абласным драматычным тэатры. Калі спектакль магілёўчан зусім малады (ён пастаўлены ў мінулым годзе), то ў мінскім тэатры ён ідзе ўжо каля трыццаці год. На змену такім буйным мастакам, як Б. Платонаў, Г. Глебаў, Р. Кашэльнікава, прыйшла моладзь. Але сёння на сцэну яшчэ выходзяць і тыя, хто ўдзельнічаў у першых спектаклях: Л. Ржэцкая, В. Полз, Ул. Дзядзюшка.

Духоўны свет Купалы быў надзвычай багаты і разнастайны. Яго творчасці ўласцівы і глыбокі драматызм, і вясёлы гумар. Лёгка жартулівай камедыяй-вадзілем з'яўляюцца яго «Прымакі». У ёй расказваецца пра тое, як двое сялян, занадта адсвяткаваўшы сёмуху, перабліталі ўночы свае хаты, а з імі і жонкаў.

«Прымакоў» таксама ставілі драматычныя тэатры ў Мінску і Віцебску, а нядаўна да іх зноў звярнуўся Гродзенскі тэатр. Рэжысёр В. Скарабагатаў

разам з артыстычнай моладдзю тэатра стварыў вясёлае, маляўнічае, жыццярэднае відовішча.

Калі ў сваіх камедыях Купала працягваў тую лінію ў беларускай драматургіі, якую з бляскам пачаў Дунін-Марцінкевіч, дык напісаўшы «Раскіданае гняздо», ён зрабіўся заснавальнікам беларускай драмы. Гэты глыбокі філасофскі твор дае багатыя магчымасці рэжысёрам. «Раскіданае гняздо» ставілі тэатры ў Мінску, Віцебску, Бабруйску, ставілі як сацыяльную, філасофскую, сімвалічную, бытавую драму, і кожны рэжысёр меў для гэтага падставы. Напярэдадні ад'езду ў Маскву, куды сёлета на гастролі запрошаны наш драматычны тэатр, купалаўцы паказалі мінчанам прэм'еру «Раскіданага гнязда».

Пастаноўку ажыццявіў малады рэжысёр Барыс Луцэнка, які здолеў прачытаць гэты складаны пэтычны твор па-сучаснаму. Побач са старымі майстрамі ў спектаклі іграюць зусім маладыя акцёры, нядаўнія выпускнікі тэатральна-мастацкага інстытута. І ў глядзельнай зале — таксама шмат моладзі. І тое хваляванне, з якім успрымае спектакль аўдыторыя і іграюць акцёры, бясспрэчна, сведчыць пра неўміручасць і невычэрпанасць творчасці вялікага песняра.

Рэжысёр вельмі цікава выкарыстаў у п'есе вершы Купалы, якія нібы працягваюць думкі, закладзеныя ў творы. Пспеху спектакля ў многім садзейнічае музычнае афармленне кампазітара Сяргея Картэса, які глыбока зразумеў дух купалаўскай творчасці.

Звычайна пра Купала гавораць як пра паэта і значна радзей — як пра драматурга. Але думаецца, калі б Купала напісаў толькі п'есы, ён усё роўна заняў бы сваё месца ў гісторыі літаратуры. Пацверджанне гэтаму — усё новыя і новыя скарбы, якія бясконца адшукваюць у яго п'есах майстры сцэнічнага мастацтва.

М. ПАНИЧ.

НА ЗДЫМКАХ: шмат год ідзе на сцэне Ашмянскага народнага тэатра вясёлая «Паўлінка». Незабыўныя ўспаміны засталіся ў самадзейных артыстаў ад спектакля, у якім яны ігралі побач са славымі артыстамі — В. ПОЛА і Г. ГЛЕБАВЫМ.

«Раскіданае гняздо» на сцэне Акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы. Зося — артыстка В. КЛИМЕНКА, Данілка — артыст Ю. ЛЯСНЫ.

Сцэна з вадзіля «Прымакі» ў пастаноўцы Гродзенскага драматычнага тэатра.

Фота Ул. КРУКА і А. ПЕРАХОДА.

ЯШЧЭ дакладна не падлічана, колькі аматараў мастацкага слова ўдзельнічала ў рэспубліканскім конкурсе чытальнікаў на лепшае выкананне твораў Янкі Купалы і Якуба Коласа. Бо агляды пачаліся, як кажуць, з нізоў. Першыя творчыя конкурсы адбываліся ў сельскіх і рабочых клубах, затым — на раённай сцэне. Лепшыя з выканаўцаў трапілі на абласныя агляды. І, нарэшце, заключны этап спаборніцтва — у Мінску. Але справа не ў лічбах, хаця і яны пра многае гавораць, бо сёння не дзесяткі і нават не сотні, а тысячы самадзейных артыстаў рэспублікі з любоўю і натхненнем чытаюць бессмяротныя творы песняроў беларускага народа. Сярод аматараў-чытальнікаў — калгаснікі, прадстаўнікі інтэлігенцыі, студэнты, вучні, людзі розных узростаў. Збыліся прарочыя словы Янкі Купалы, які пісаў:

**З цэлым народам гутарку весці,
Сэрца мільёнаў падслухаць біцця —
Гэткая шукаю цэлы век часці,
Гэта адно мне падпояр жыцця.**

Есць на Магілёўшчыне невялікі гарадок Клічаў. Шматлікія аматары мастацкага чытання тут аб'ядноўваюцца вакол раённага дома культуры. Гуртком чытальнікаў звыш дваццаці год кіруе Андрэй Хромчанка. Да 90-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы артысты-аматары падрыхтавалі кампазіцыю па пэзме «Курган», спецыяльную праграму агітбрыгады. Выязджалі з канцэртамі ў калгасы свайго і суседніх раёнаў. Самадзейныя чытальнікі ўдзель-

З ЦЭЛЫМ НАРОДАМ ГУТАРКУ ВЕСЦІ

нічалі ў раённым і абласным конкурсах на лепшае выкананне твораў народных паэтаў, а школьніца Ірына Мануш — у рэспубліканскім.

Маладзёжная група народнага тэатра Палаца культуры Магілёўскага завода штучнага валакна падрыхтавала літаратурную кампазіцыю з твораў Я. Купалы і Я. Коласа. Гледачоў рэспубліканскага агляду ўсхвалявала шчырасць і неспрэчнасць выканаўцаў гэтай цікавай літаратурнай кампазіцыі: токара Уладзіміра Пішчавы, слесара Міхаіла Бацэвіча, аператара Раісы Ануфрыевай, электрыка Івана Трыфанавы і іншых.

Не першы раз выступае ў конкурсах інжынер Мінскага аўтамабільнага завода Іосіф Гарэцкі. Ён любіць творы Купалы і Коласа, умее перадаваць характэрныя рысы радкоў паэтаў. Найбольшы поспех спадарожнічае яму, калі ён выконвае гумарыстычныя творы.

Заслужаныя аплэдысменты выпалі на долю настаўніцы Асяродкаўскай васьмігадовай школы Магілёўскай вобласці Галіны Чугуевай, якая абрала для выканання пэзму Я. Купалы «Бандароўна».

Артысты-аматары імкнуліся па-свойму асэнсаваць любімы твор. Ніна Марчэна з горада Бяроза, што на Брэстчыне, пачала чытаць славыты купалаўскі верш «Беларускім партызанам» некалькі будзённа, сцішана. У першыя хвіліны здалася, што можа і няварта было ёй брацца за гэты баявы верш-заклік. Але праз імгненне грозна загучаў голас дзяўчыны, поўны нянавісці да фашысцкіх акупантаў і гарчай любові да Радзімы.

Небагатая палітра выразных сродкаў у чытальніка — голас, скупы жэст. І артысты-прафесіяналы нялёгка заставацца сам-насам з глядзельнай залай, тым больш аматару. Але самадзейныя чытальнікі прадэманстравалі выдатнае валоданне гэтымі сродкамі. З глыбокім разуменнем аўтарскай задумы прачыталі творы Я. Купалы і Я. Коласа швачка з Баранавіч Ала Баранавы, студэнт Мінскага педагагічнага інстытута замежных моў Міхаіл Сталяроў, медыцынская сястра з Гомеля Валяціна Раманенка, работніца Аршанскага завода «Легмаш» Ларыса Рыжыкава, памочнік майстра Баранавіцкага баваўнянага камбіната Міхаіл Стрыжоў і іншыя.

Журы рэспубліканскага конкурсу-агляду самадзейных чытальнікаў на лепшае выкананне твораў народных песняроў галоўныя прызы прысудзіла: за лепшае выкананне твораў Янкі Купалы настаўніцы Галіне Чугуевай, твораў Якуба Коласа — інжынеру Іосіфу Гарэцкаму. Уручаны былі таксама прызы ад арганізацыі і ўстаноў: Саюза пісьменнікаў БССР, газеты «Літаратура і мастацтва», літаратурных музеяў Янкі Купалы і Якуба Коласа, ЦК ЛКСМБ, Рэспубліканскага дома мастацкай самадзейнасці, Рэспубліканскага дома народнай творчасці. Усе ўдзельнікі конкурсу атрымалі памятныя сувеніры.

Д. КУДЗЕЛКА.

Саюза пісьменнікаў Чувашы, хаця па ўзросту быў нязвычайна малады для такой пасады. Пры знаёмстве Янка Купала выказаў нават здзіўленне з гэтай прычыны. Эхель збянтэжыўся. Потым высветлілася, што Купала менавіта заслугой палічыў яго ўзрост. У Чэбаксары эвакуіраваны паэт спыніўся спачатку ў сям'і Сямёна Эльгера, з якім пазнаёміўся ў 1939 годзе ў Закаўказзі, у дні святкавання тысячагоддзя армянскага эпаса «Давід Сасунскі», а потым перасяліўся ў Дом калгасніка, бо яму няёмка было абцяжарваць свайго знаёмага. У тыя ж дні, прыгадвае Аркадзь Эхель, пачалася работа па перакладу вершаў беларускіх паэтаў на чувашскую мову. Потым была выдана кніга Янкі Купалы «Мара» і калектыўны зборнік твораў пісьменнікаў братняй Беларусі.

Шырока адзначаючы 90-годдзе з дня нараджэння песняра, прэса братніх рэспублік падкрэслівае інтэрнацыянальны характар яго творчасці. «Першай з вяршынь беларускай літаратуры», «песняром дружбы і адзінства вялікай сям'і народаў Савецкага Саюза» называюць яго «Коммуніст Таджикистана» і «Советская

Молдавія». «Юбілей народнага паэта Беларусі Янкі Купалы — святая шматнацыянальнай савецкай літаратуры», — гэта радкі з «Правды Востона», што выдаецца ва Узбекістане.

Сёння народнага паэта Беларусі чытаюць на сваёй роднай мове літоўцы і латышы, грузіны і узбекі, казахі і армяне, малдаване і таджыкі, азербайджанцы і туркмены, эстонцы і кіргізы, чувашы і іншыя народы. Паэзія нашага песняра гучыць на польскай, балгарскай, румынскай, мангольскай і іншых мовах свету.

У дні святкавання юбілею Купалы прароцтвам гучаць яго словы: «Рады таму, што песні і думкі мае — па меры сіл маіх і здольнасцей — знаходзяць водгук ва ўсім Савецкім Саюзе, што песні і думкі мае служаць умацаванню дружбы народаў Савецкага Саюза — айчыны ўсіх народаў, усіх працоўных свету... і калі мае вершы цяпер сугучны нашаму вялікаму часу, калі яны ўносяць сваю долю ва ўмацаванне дружбы народаў, дазвольце мне радавацца разам з вамі гэтай дружбе вялікай радасцю паэта».

В. ТРЫГУБОВІЧ.

«А ЗЯЗЮЛЯ КУКАВАЛА...»

Да 90-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы творчае аб'яднанне «Летапіс» кінастудыі «Беларусьфільм» выпусціла поўнаметражны шырокакранны дакументальны фільм «А зязюля кукавала», прысвечаны творчасці песняра.

Цікава зняты для фільма эпізод старадаўняга беларускага народнага свята на Івана Купалу (Купале), сцэны з нейміручай «Паўлінкі» ў выкананні артыстаў Магілёўскага абласнога тэатра.

Значнае месца адводзіцца ў фільме савецкаму перыяду творчасці народнага паэта, яго барацьбе за калектывізацыю вёскі, за мір на зямлі, за перамогу над злейшым ворагам чалавечтва—фашызмам.

У кінастужцы шырока выкарыстаны дакументальны матэрыял і шматлікія фатаграфіі. Усё гэта дапаўняюць сваімі выступленнямі аб жыццёвым і творчым шляху народнага песняра яго сучаснікі і сярбы: рускі паэт Аляксей Суркоў, латвійскі паэт Яніс Ніедра, беларускі пісьменнік Максім Лужанін і старэйшая беларуская паэтка Канстанцыя Буйло.

Над фільмам аб народным песняру працавалі паэт Анатоль Вялюгін, рэжысёр Віктар Дашук, кінааператар Рыгор Масальскі, кампазітар Алег Янчанка.

Прэм'ера фільма адбылася ў мінскім кінатэатры «Беларусь» у дні святкавання юбілею.

СТВОРАНА ДА ЮБІЛЕЮ

Тысячы людзей наведалі ў юбілейныя дні музей Янкі Купалы ў Мінску. Знаёмячыся з дакументамі і экспанатамі, звязанымі з жыццём і творчасцю паэта, яны нязменна звярталі ўвагу і на шматлікія вырабы народных умельцаў, мастакоў-прыкладнікоў, тэмы для якіх узяты з твораў Янкі Купалы, навеяны радкамі яго вершаў і паэм. Да юбілею народнага паэта музей папоўніўся новымі работамі. Сярод іх вітражы «Папараць-кветка» і «Бярозка», пано «Жалейка», выкананае спосабам чаканкі па металу.

Новым экспанатам з'яўляецца і драўляны макет дачы Янкі Купалы ў Ляўках пад Оршай, якая згарэла ў час Вялікай Айчыннай вайны. Макет выкананы з вялікай дакладнасцю, скрупулёзнасцю, ён дае ўяўленне не толькі аб знешнім выглядзе дачы, але і аб размяшчэнні пакояў, іх убранні. Праз маленькія вокны відаць мініяцюрыяны сталы, крэслы, ложка, дзверы, што вядуць у суседнія пакоі. Аўтары імкнуліся зрабіць мэблёроўку пакояў як можна больш падобнай на тую, што была пры жыцці паэта.

Асобная вітрына адведзена сувенірам, выпушчаным да юбілею. У асноўным гэта фігуркі дзеючых асоб з розных твораў Янкі Купалы. Арыгінальныя вырабы выпусціла Брэсцкая фабрыка сувеніраў. Точаныя з цэльнага кавалка дрэва, розныя па канфігурацыі, стылізаваныя чалавечыя фігуркі прадстаўляюць персанажаў з п'есы «Паўлінка». Стройнае постаць Паўлінкі, Пранцысь Пустарэвіч з носам-бульбінай і бутэлькай у руках, укручаная ў сем хустак Альжбета...

Гэтую ж тэму распрацоўваюць бабруйскія ўмельцы. Паглядзіце, якія каларытныя, адмысловыя іх лялькі (ніжні здымак).

Многія мастакі працавалі над «панам Быкоўскім». Найбольш выразным аказаўся сувенір Гродзенскай фабрыкі мастацкіх вырабаў. Яго аўтару Станіславу Быку ўдалося вельмі дакладна перадаць фанабэрыстасць ганарыстага шляхціца.

Рэльефнае пано з дрэва «Я мужык-беларус» выраблена на Магілёўскай фабрыцы мастацкіх вырабаў. Худы басаногі мужык ідзе за сахой. Мастак Алег Кожураў вельмі своеасабліва падкрэсліў характар паднявольнай працы: усю сэнсавую нагрукку нясуць празмерна вялікія мускулістыя рукі арагата. У іх яго сіла і моц, імі ён здабывае свой хлеб, імі здабудзе лепшую долю.

Выпускам значкоў і памятнага медаля адзначыў 90-годдзе з дня нараджэння Янкі Купалы Мінскі эксперыментальны завод імя Гастэля. Іх аўтары мастакі І. Раманоўскі і Г. Максімаў. Медалі зроблены з лёгкага металічнага сплаву. На адным баку — партрэт Янкі Купалы з надпісам па краю «1882 * Янка Купала * 1942». На другім баку ў абрамленні казачнай папараці-кветкі вершы паэта:

«Як красаваўся,
красавацца
чырвоны сцяг
над намі будзе».

М. МЫЛЬЦАУ.

А Д СЭРЦА

Ляўкі, Ляўкі... Было мне пятнаццаць гадоў, калі ў маёй памяці назва гэтай беларускай вёскі назаўсёды стала побач з імем Янкі Купалы. Тады я скончыў сямігодку, дзесяцігодкі паблізу не было, і я застаўся ў сваім калгасе. Працаваў у полі і на лузе, усюды, куды пасылаў брыгадзір. У наш двор ішла газета «Звязда». Вось у «Звяздзе» тым летам 1935 года і пачалі друкавацца адзін за адным вершы Купалы, а пад кожным—Ляўкі, Аршаншчына.

Амаль чатыры дзесяцігодзі мінула з таго часу. І вось я вітаюся з вёскай Ляўкі, іду на круты бераг Дняпра. Дняпроўскі бераг парос, ды гэтак густа, арэшнікам, дуброўнікам, кустамі вербіку. Ну, вядома ж, іду ў мясцовы музей яго імя, што побач. І, можа, добра, што не было тут павадыра-тлумачальніка, і можна неспрыязналым, незалежным хадзіць да стомы па ўсім беразе, спускацца да вады, зноў падымацца і думаць, думаць сваё, нікім не падказанае, не навізанае.

Ляўкі, Ляўкі... Хаджу па дняпроўскім беразе, на якім навечна засталіся сляды Купалы. Ступаю па яго слядах і адначасова, быццам адбылася нейкая прыемная памылка ў часе, па сцэжках свайго юнацтва. Чытаў я ляўкоўскія вершы і быў шчаслівы ўседамленнем, што Купала, вялікі Купала, які

напісаў «Курган» і «Магілю льва», «Сон на кургане» ў далёкі дарэвалюцыйны час, жыве з намі, піша для нас. Вывучаў Купалу ў школе, і даводзілася ўяўляць мужыка, які «чытаць, пісаць не ўмее», пана і эканомна, князя і гусяра. Цяпер жа ўсё, пра што гаворыцца ў купалаўскіх вершах, знаёмае, блізкае, роднае. Наша калгасная вёска, людзі, думы, словы. І Алеся, якая паляцела да сонца «пералётнай птушкай», — з нашай вёскі, і лён «валакністы, залацісты» — з нашага поля. І вечарынка наша, вясковая, той жа гармонік грае, тыя ж Сдэпкі, Пецькі, Васі, Зосі, Стасі. Не задумваўся над тым, што гэтыя творы таксама стануць хрэстаматыйнымі і мая дачка будзе пісаць аб іх школьнае сачыненне.

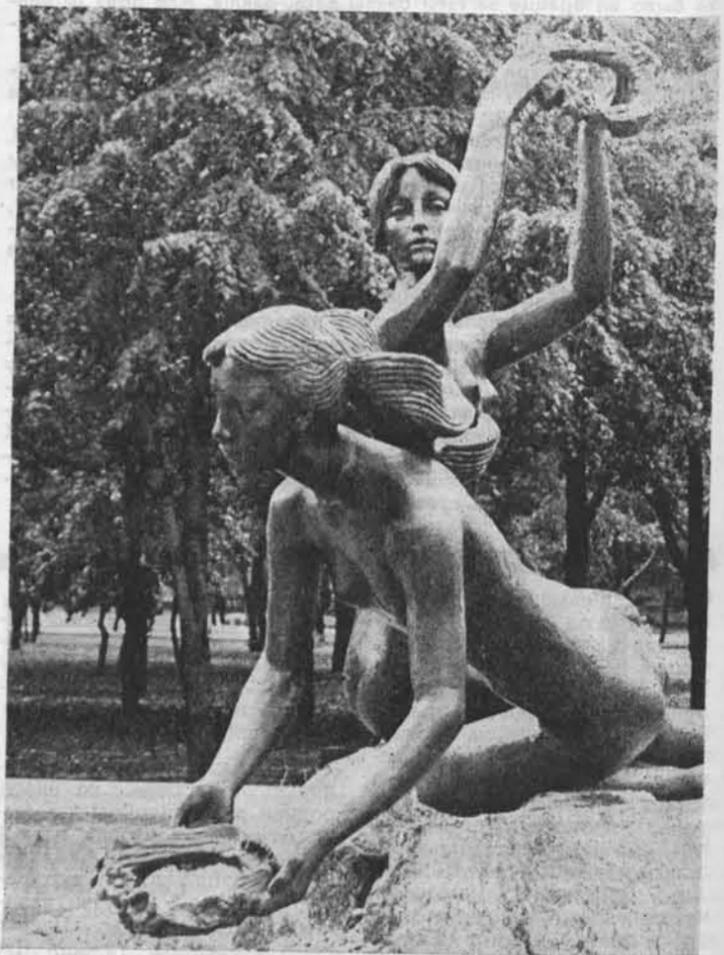
...Свет Купалы даўно ўжо стаў маім, як і ўсіхным, мусіць, светам. Свет цікавы, вялікі, намнога большы за той, што магло даць бацькі, маё сціплае асяроддзе і мой час. У гэтым свеце прасторна адчуваеш сябе з усім сваім бачаным і перажытым. Купалаўскае нічога не засланыя ў табе, а сваё тым болей не выторкваецца, бо існуе ў сугучнай залежнасці. У свеце Купалы лёгка, здарова дыхаецца, добра думаецца. Глядзіш на адкрытыя ім далюгляды, а ўяўляеш, што ты сам усё гэта заўважыў вострымі тымі. Кожны раз, да чаго б купалаўскага ні да-

тыкнуўся, узнікае адчуванне заповеднай свежасці і чысціні, нібы ўпершыню спазналага. Гэтак, відаць, дзеецца таму, што ўсё паэт тварыў з пракцыяй на будучае, з вялікім запасам прасторы і перспектывы.

Трэба дзякаваць долі, што мы, беларускія паэты, маем Янку Купалу. Ён першы пачынаў. Са здаровай сялянскай увішнасцю ўрабляў камяністае поле роднай літаратуры. І вырасіў такі ўраджай, здабыў такія зерні, што на нас пачалі з павагай глядзець блізкія і далёкія народы. Украіна Грузія, усе братнія рэспублікі сардэчна прымалі яго самога, высокая цанілі творчасць, робячы яе здабыткам і сваёй нацыянальнай культуры. Гэта ж і нам стала лягчэй «выходзіць у людзі» дзякуючы яму.

Сённяшнюю беларускую паэзію ў лепшых яе ўзорах і здабытках смела можна назваць купалаўскай. Даюць на гэта права яе праметэўская грамадзянскасць, філасафічнасць, тонкі лірызм і глыбокая народнасць. Вучыцца ў Купалы, значыць, быць сейбітам і салдатам, жыць думамі і лёсам свайго народа, яго болей і радасцю, умець захапляцца мовай, працай, песняй, душэўнай прыгажосцю; адчуваць сябе ў вечным неаплатным даўгу нават за тое, што табе дадзена гэтага захаплення крышку болей, чым іншым.

Аляксей ПЫСІН.

Стройныя дзясочыя постаці схіліліся над вадою. У чароўную купальскую ноч яны мараць аб суджаным, плятуць вянікі і з песнямі кідаюць іх у рэчку, каб выпытаць свой лёс. Зіхатліва мігцяць фантаны вады, шумяць ліпы навокал, і ўсплываюць на памяць вобразы Купалавых твораў, што жывуць у нашым уяўленні, у яго былым доме, у мінскім парку, па ўсёй Беларусі. НА ЗДЫМКУ: скульптурная кампазіцыя—частка мемарыяльнага комплексу, адкрытага ў гонар 90-годдзя Янкі Купалы ў парку над Свіслаччу.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 817.

ГУМАР

Англіійскі лорд пасля караблекрушэння апынуўся на бязлюдным востраве. Ён пабудоваў тры хаціны. Праз некаторы час яго знайшлі матросы з другога карабля. Адзін з іх спытаў:

— Сэр Джон, навошта вам тры хаціны?

— Вы ведаеце, у адной я жыю, другая—клуб, які я наведваю, а трэцяя—клуб, які я ігнарую.

Маленькі хлопчык пытае сваю равесніцу:

— Калі мы будзем вялікія, выйдзеш за мяне замуж?

— Не, я ніяк не магу, — адказвае дзяўчынка. — Разумееш, у нас у сям'і выходзіць замуж толькі за сваякоў: мама выйшла за тату, бабуля — за дзяду, а цётка — за дзядзю...

Адвакат выступае ў судзе. Ён характарызуе свайго падабароннага як чалавека добрага і чулага, мяккага і сумленнага. Падсудзімы падымаецца і, спыняючы адваката, звяртаецца да суда:

— Я заплаціў гэтаму тыпу кучу грошай, каб ён мяне абараніў. А ён вось ужо паўгадзіны гаворыць аб некім іншым.